Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● 20 март 1969 йил, пайшанба ● № 67 (14.230). ● Баҳоси 2 тийин.

ШУ КУННИНГ ВАЗИФАЛАРИ

Ўлкамизда баҳор. Далалар ёппасига ишга чорламоқда. Баҳорги донни тезроқ экиб олайлик ● Беда экишни жадаллаштирайлик ● Шўр ювишни кучайтирингиз ● Етилган пахта майдонларини пешма-пеш бороналангиз ● Чигит экиш бошлангунга қадар барча тайёргарлик ишларини мукаммал амалга оширайлик.

СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ РАИСИНИНГ ҚУРОЛСИЗЛАНИШ МАСАЛАЛАРИ БИЛАН ШУҒУЛЛАНУВЧИ 18 ДАВЛАТ КОМИТЕТИГА МАКТУБИ

Қуролсизланиш масалалари билан шуғулланувчи 18 давлат комитетига Совет ҳукумати номидан қутловлар йўллайман ва муваффақиятлар тилайман.

Совет ҳукумати уруш хавфини камайтириш ва жаҳон термоядро уруши хавфининг олдини олиш мақсадларини кўзлаб қуролланиш пойгасини тўхтатиш ва қуролсизланиш йўлида зўр бериб куч-ғайрат сарфламоқда. Ядро қуроли пайдо бўлган пайтдан бошлаб Совет Иттифоқи инсониятни ядро хавфидан халос қилиш учун қатъият ва изчиллик билан курашиб келди ва курашмоқда.

Ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги Шартнома ишлаб чиқилиб имзоланганлиги қуролсизланиш учун курашда давлатларнинг зўр муваффақияти бўлди. Қуролсизланиш масалалари билан шуғулланувчи 18 давлат комитети бу проблемани ҳал қилиш ишига катта ҳисса қўшди.

Шу вақтга қадар Шартномани 80 дан ортиқ мамлакат имзолаганлигини мамнуният билан қайд қиламиз. Эндиги вазифа шартномани иложи борича тезроқ кучга киритишдан иборат.

Ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги Шартноманинг тузилиши янги халқаро битимларга эришиш, жумладан, ядро қуролини тарк этишдек ҳаётий муҳим соҳада ҳам битимларга эришиш истиқболларини очиб беради.

Маълумки, Совет ҳукумати ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги Шартноманинг ўз зиммаларига мажбурият олган қатнашчилари зиммасига ядро қуроли билан қуролланиш пойгасини холис ният руҳида тўхтатишга ва ядро қуролини тарк этишга доир самарали чоралар тўғрисида музокаралар олиб бориш мажбуриятини юкловчи қоидаларига муҳим аҳамият бериб, қуролланиш пойгасини тўхтатиш ва қуролсизланишга доир кечиктириб бўлмайдиган баъзи бир чоралар ҳақида барча ҳукуматларга меморандум йўллади ва уни Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг XXIII сессияси кун тартибига киритди.

Халқлар ядро қуроли билан қуролланиш пойгаси давом этаётганлигидан ташвишланмоқдалар. Аввало ядро қуролини ишлатмаслик тўғрисида, шунингдек ядро қуролини тарк қилишнинг бошқа чоралари хусусида бир битимга келиш йўлларини ҳеч кечиктирмай қидириб топишни муҳим деб ҳисоблаймиз. Бу масалаларнинг ҳал қилиниши қуролланиш пойгасини тўхтатиш учун кураш ишига муҳим ҳисса бўлиб қўшилиши, ядро уруши хавфини йўқотишга ёрдамлашиши шубҳасиздир.

Денгизлар ва океанларнинг тубидан ҳарбий мақсадларда фойдаланмасдан, уларни инсониинг тинч фаолият майдони қилиб қолдириш тўғрисида келишиб олиш ҳам ғоят муҳим вазифадир. Шуни назарда тутиб, Совет ҳукумати денгизлар ва океанлар тубидан ҳамда унинг ер ости бойликларидан ҳарбий мақсадларда фойдаланишни тақиқлаш тўғрисидаги Шартнома лойиҳасини 18 давлат комитетига ҳавола қилади.

Ядро қуролини ишлаб чиқаришни тўхтатиш, унинг запасларини қисқартириш ва тугатиш, стратегия қуролини элтиш воситаларини чеклаш ва кейинчалик қисқартириш, химия ва бактереология қуролининг тақиқланишини таъминлаш ва турмушнинг ўзи ўртага қўйган бошқа масалалар ҳам ҳал қилиниши лозим. СССР ҳукуматининг меморандумида баён қилинган тегишли таклифларнинг 18 лар комитетида кўриб чиқилиши ана шу муҳим масалаларнинг ҳал қилинишига кўмаклашган бўлур эди, деб ўйлаймиз.

Комитетнинг иши қуролланиш пойгасини тўхтатиш ва қуролсизланиш йўлидан олдинга силжиш ишида конкрет натижаларга эришишга олиб келади, деб умид билдиришга ижозат бергайсиз.

Халқларнинг халқаро кескинликни юмшатиш ва бутун дунёда тинчликни таъминлаш муддаолари 18 лар комитети фаолиятига ҳамиша раҳнамо бўлсин.

Ҳурмат билан

А. КОСИГИН,
СССР Министрлар Советининг Раиси.

1969 йил, 18 март.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Кўп йиллик самарали иши, пахтачиликни ривожлантиришдаги катта хизматлари учун ва туғилган кунига олтмиш йил тўлиши муносабати билан Бутуниттифоқ пахтачилик илмий текшириш институтининг директори Назрулла Маннонович **Маннонов** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиги билан мукофотланди.

Суратда: Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари, космонавт-учувчилар Е. В. Хрунов ва А. С. Елисеев ўртоқлар.

САМО БАҲОДИРЛАРИ ЎЗБЕКИСТОНДА

Космонавтлар Е. В. Хрунов билан А. С. Елисеев — республикамиз меҳмони

«Союз-4» ва «Союз-5» кемаларида космосда ўтказилган мислсиз эксперимент қатнашчилари, Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари, космонавт-учувчилар Е. В. Хрунов ва А. С. Елисеев 19 март куни Ўзбекистон пойтахтига меҳмон бўлиб келишди. Е. В. Хрунов билан А. С. Елисеев шаҳарнинг диққатга сазовор жойлари ва янги қурилишларини бориб кўрдилар, Ўзбекистон ССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида бўлдилар.

Космонавтлар республикамизда бўлган вақтларида Ўзбекистон меҳнаткашларининг ҳаёти билан танишадилар.

(ЎзТАГ).

Суратда: Тошкент экскаватор ремонти заводининг ёнилғи аппаратураларини созлаш бўйича энг яхши слесари А. Коноплев. У беш йиллик планни барвақт бажариш мусобақасида фаол қатнашиб, смена топшириқларини 150 процент бажаришга эришяпти.

И. Глауберзон фотоси.

Сўз — илғор ғаллакорларга

ДОННИ КЎПАЙТИРАМИЗ

Ғаллачилик колхозимизда қишлоқ хўжалигининг асосий тармоқларидан бирига айланмоқда. Колхозчиларимизнинг фидокорона меҳнати туфайли, уларнинг ташаббускорлиги билан ички имкониятлар ва мавжуд резервлардан самарали фойдаланилаётганлиги, дон етиштиришни кўпайтиришнинг прогрессив усули ишлаб чиқаришга дадил жорий этилаётганлиги, агротехника тадбирларини ўтказишга изчил амал қилинаётганлиги натижасида ғалла майдони йил сайин кенгаймоқда, ҳосилдорлиги ошмоқда.

Ўтган йили лалмикор ерларнинг ҳар гектаридан ўртача 11 центнердан арпа ва буғдой олдик. Шартли суғориладиган ерлардан олинган дон гектарига 15 центнерни ташкил этди. Ҳосилдорлик бир йилда 3-5 центнер ошди. Колхозимиз бултур давлатга аввалги йилдагига нисбатан 2,5 баравардан кўпроқ дон етказиб берди. Дон тайёрлаш юзасидан олган мажбурият 200 процент адо этилди. Уруғлик фонди тўла жамғариб қўйилди. Резерв фондига ҳар йилдагидан ҳам кўпроқ дон тўкилди.

Айрим ғаллачилик бригадалари янада катта муваффақиятларни қўлга киритдилар. Тўрақул Толипов бошлиқ бригада аъзолари шартли суғориладиган 350 гектар ернинг ҳар гектаридан 18 центнердан, Нор Авлиёқулов бошлиқ бригада деҳқонлари 16 центнердан, Яраш Муродов бошлиқ бригада ғаллакорлари 970 гектар лалмикор ернинг ҳар гектаридан 12 центнердан ошириб хирмон кўтардилар. Бу бригадалар давлатга мўлжалдагидан 2,5 баравар кўп дон сотдилар. Хўжалигимиз бултур ғалладан 72 минг сўм, 1968 йилдагига қараганда икки ҳисса кўп соф фойда олди. Ғаллакорларнинг ҳар иш куни ҳисобига ўртача 4 сўмдан пул тақсимлаб берилди. Механизаторларнинг ҳар иш куни эвазига 6 сўмдан пул тегди. Бундан ташқари, колхозчиларга 800 тонна дон тақсимланди.

Бизда дон асосан куз фаслида экилади. Далалардаги ҳосил ўриб-йиғиб олиниши биланоқ лалмикор ва шартли суғориладиган ерлар 20-22 сантиметр чуқурликда ҳайдаб қўйилади. Кузги буғдой ва арпа экишга сентябрда киришамиз. Шартли суғориладиган ерларни ҳайдашдан олдин иложи борича енгил сув тараб оламиз. Сўнгра дон оддий қаторлаб экилади. Лалмикор далаларга дон экиш учун саёз қилиб тор эгатлар олинади. Дон эса шу эгатлар ичига ташланади. Бунинг боиси бор. Лалмикор ерларга кузда ҳаводан тушган нам эгатларга тўпланади. Эгат ичига ташланган уруғ бу намдан баҳра олиб тез униб чиқади ва қалин ўсади. Қишда ёққан қор ҳам чуқурликда кўпроқ сақланади. Натижада ғалла майсалари қор тагида иссиқ ётади, уни совуқ урмайди. Биз эрта баҳорда майса қатор ораларини борона қилиб қишда тўпланган намни тўла сақлаб қоламиз. Бу эса лалмикор ерларда ҳам ғалладан улкан хирмон кўтаришимизда катта аҳамиятга эга бўлмоқда.

Ҳосилдорликни оширишда бизга мадад бераётган омиллардан яна бири — ғалла майсаларининг гектарларда нормал қалинликда бўлишига эришаётганлигимиздир. Ғаллазорларнинг тупроқ хоссаларига ва унинг унумдорлигига, шартли суғориладиган участкаларда далаларнинг сув билан таъминланишига, карталарнинг паст-баландлигига қараб ҳар гектар ерда камида бир миллион 200 минг туп майса бўлишига эришилади. Ҳар бир туп майсанинг ҳосилдор бўлиб ўсишига ва йирик дон тугишига муваффақ бўлиш учун ҳамма тадбирлар кўрилади. Ўтган йили баҳорда асосий майдондаги ғалла майсалари граждан-ҳаво флотининг самолётлари орқали дориланди. Ҳар гектар ерга ўрта ҳисобда 300 килограммдан суперфосфат сепилди.

Азамат ғаллакорларимизнинг бу йилги марраси янада улкан. Улар беш йилликнинг тўртинчи йилида давлатга ўтган йилдагидан анча кўп дон етказиб беришмоқчи. Деҳқонларимиз бунга ғалла майдонларини янада кенгайтириш ва ҳосилдорликни тағин ҳам ошириш йўли билан эришамиз дейишяпти. Шу мақсадда ўтган йили кузда аввалги йилдагига нисбатан 500 гектар кўп ерга арпа ва буғдой экилди. Баҳорда яна ўшанча ерга дон экяпмиз. Кўп йиллик тажрибамизга кўра, қатор ораларини бир марта меъёрига етказиб борона қиламиз. Ғалла майсалари қалин бўлганлиги сабабли қатор ораларини ишлашда бу йўл айниқса эҳтиёткорлик талаб қилинади. Механизаторларимиздан Мурод Жумаев, Омон Очилов, Норбўта Бўронов ва бошқалар қалин ўсган майдонлардаги майса қатор ораларини ишлаш йўлларини яхши билишади. Шунинг учун биз уларни «зиг-заг» билан бороналашга бириктиб қўйдик.

Бороналаш ҳар тарафлама кучайтириб юборилди.

Баҳорги дон экиш, кузги ғалла майсаларини парвариш қилиш ва шартли суғориладиган ерларга сув тараш ишларини ўтказиш кучайтириш кампаниясига ва чигит экишга қизғин тайёргарлик кўриш билан бир вақтга тўғри келди. Лекин бирор соҳа ҳам оқсамаслиги керак. Шундагина хўжаликни комплекс ривожлантириш мумкин. Биз шуни ҳисобга олиб колхозчиларни хўжалик тармоқларига қайта тақсимлашни лозим кўрмадик. Ғалла майдонлари кенгайтирилганлигига, ҳосилдорликни ошириш кўзда тутилганлигига қарамасдан, ғаллачиликда аввалгидек 85 колхозчи қолдирилди. Бу эса ғаллакорларнинг ўз тажрибасини кенгайтиришларида, масъулиятни чуқур ҳис қилиб ишлашларида ғоят муҳим роль ўйнамоқда. Меҳнат унумдорлиги ошмоқда. Юклатилган вазифасига қараб уларга прогрессив усулда ҳақ тўланяпти, моддий манфаатдорлиги ошириб борилмоқда.

Ғаллани қисқа вақт ичида ўриб-йиғиб олиш дон етиштиришни кўпайтириш ва давлатга дон етказиб бериш юзасидан олинган социалистик мажбуриятни бекаму кўст бажаришда жуда зарур тадбирдир. Чунки, ғалла вақтида саранжом-саришталаб олинмаса бошоқлари иссиқда қовжираб донини кўплаб тўкиб юборади. Бундай ҳодиса бизнинг шароитимизда айниқса кўпроқ содир бўлади. Негаки бизда ёз ҳавоси иссиқ келади. Гармсел тез-тез бўлиб туради. Бошоқлар бундай ҳавога бардош бера олмайди. Колхозимизда бундай камчиликларга йўл қўймаслик учун барча чоралар кўриляпти. Ўрим-йиғимга олдиндан пухта тайёргарлик кўриш орқали ғаллани вақтида йиғиштириб оламиз. Ҳамма комбайнлар, ўрим-йиғим машиналари, юк автомашиналари, трактор прицеплари, тележкалар эрта муддатларда ремонтдан чиқарилади. Ғалла 18-20 иш кунида йиғиштириб олинади.

Ўтган хўжалик йили юқори кўрсаткичлар билан якунланганлиги сабабли Ўзбекистон КП Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва республика Министрлар Советининг эсдалик Қизил байроғи доимий сақлаш учун районимизда қолдирилди. Бунда колхозчиларимизнинг ҳам ҳиссаси бор, албатта. Пахтакорларимиз, ғаллакорларимиз, чорвадорларимиз бу ютуқларни мустаҳкамлашга қодир.

Улар КПСС Марказий Комитетининг 1968 йил октябрь Пленуми ва Ўзбекистон КП Марказий Комитетининг XIV пленуми қарорларига амалий иш билан жавоб бериш учун астойдил курашиб, дон етиштиришни кўпайтираверадилар. В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигини меҳнатда янгидан-янги ғалабаларга эришиш билан кутиб оладилар. Республика қишлоқ хўжалик илғорларининг қурултойида қабул қилинган мажбурият бизни ана шунга даъват этади.

Р. НУРҚУЛОВ,
Қашқадарё область, Косон районидаги «Партия XXII съезди» колхозининг раиси.

ҚЎШИМЧА МУКОФОТГА — БИР МИЛЛИОН СЎМ

Қўриқ ерларда жойлашган Задарё районидаги «Гигант» колхозининг меҳнаткашлари ўтган хўжалик йилида пахтадан баракали хирмон кўтардилар. Ҳар гектар ердан 26,1 центнер ўрнига 29,5 центнердан жами — 6832 тонна «оқ олтин» йиғиштириб олинди. Ялпи ҳосилнинг 4250 тоннаси уруғлик пахта.

Мўл ҳосил катта даромад келтирди. Колхознинг умумий даромади 4 миллион 206 минг сўмдан ошиб кетди. Бу, планда белгиланганига нисбатан қарийб бир миллион сўм кўпдир. Ана шу маблағ колхозчиларга қўшимча мукофот тариқасида тақсимлаб берилди. Бир киши-кунига 5 сўм 63 тийиндан пул тақсимланди. Бир колхозчининг йиллик ўртача иш ҳақи 1686 сўмга тўғри келди.

Хўжалик чорвачилик ва бошқа соҳалардан ҳам катта фойда кўрди. Ишлаб чиқаришнинг рентабеллик даражаси 26.2 процентга етди.

Янги техника сотиб олиш, пахтачиликни янада ривожлантириш ва қишлоқлар ободончилигини яхшилаш мақсадида ялпи даромаднинг 802 минг сўмдан кўпроғи бўлинмас фондга ажратилди. Бу, белгиланганига нисбатан қарийб 300 минг сўм кўп.

А. МАДУМАРОВ.

ДАЛА ИШЛАРИНИ КУЧАЙТИРАЙЛИК!

Ўзбекистон ССР областларида баҳорги экиш учун ер ҳайдаш, баҳорги дон ва беда экишнинг бориши тўғрисида 1969 йил 19 мартга бўлган

МАЪЛУМОТ

(минг гектар ҳисобида)

(Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — ер ҳайдаш бўйича планнинг бажарилиш проценти; учинчи стун — шу жумладан бир кунда ҳайдалган майдон; тўртинчи стун — баҳорги дон экиш бўйича планнинг бажарилиш проценти; бешинчи стун — шу жумладан бир кунда экилган майдон, олтинчи стун — беда экиш бўйича планнинг бажарилиш проценти, еттинчи стун — шу жумладан бир кунда экилган майдон).

Бухоро	86,9	0,2	—	—	0,4	—
Тошкент	83,1	0,1	—	—	—	—
Сирдарё	80,7	—	0,4	—	—	—
Қашқадарё	75	—	2,9	—	0,8	—
Сурхондарё	69,4	1,3	9,4	0,9	12,5	—
Наманган	59,5	—	—	—	14	0,10
Самарқанд	51,3	0,1	0,4	0,6	1,5	0,1
Андижон	45.1	0,2	—	—	11,7	0,32
ҚҚ АССР	15,5	—	—	—	—	—
Фарғона	15,3	0,1	—	—	11,1	0,63
Хоразм	—	—	—	—	—	—
Республика бўйича:	55	2,0	1,5	1,5	3,7	1,15

◆

Ўзбекистон ССР областларида шўр ювишнинг бориши тўғрисида 1969 йил 19 мартга бўлган

МАЪЛУМОТ

(минг гектар ҳисобида)

(Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — шўри ювилиши зарур бўлган майдон; учинчи стун — шўри ювилган майдон; тўртинчи стун — шу жумладан бир кунда шўри ювилган майдон; бешинчи стун — планнинг бажарилиш проценти).

Сирдарё	59	59,3	—	100
Самарқанд	3	1,9	1,3	63,5
Наманган	30	16.5	0,6	55
Сурхондарё	23	—	—	—
Тошкент	1	0,2	—	20
Бухоро	220	40.1	5,5	18,2
Андижон	9	1.5	0,2	16,7
Фарғона	149	24 4	0,8	16,4
Хоразм	462	65.2	7,3	14,2
ҚҚ АССР	385	38,2	2,6	9,9
Қашқадарё	11	0.9	0,1	8,2
Республика бўйича:	1352	248,2	18,4	18,4

БУЗҒУНЧИЛАРГА ЛАЪНАТ

РЕСПУБЛИКАМИЗ МЕҲНАТКАШЛАРИ ХИТОЙ МАЪМУРЛАРИНИНГ ИҒВОГАРЛИКЛАРИНИ ҚАТЪИЙ ҚОРАЛАМОҚДАЛАР.

АДОЛАТ ЕНГАДИ

Ашаддий бузғунчилик йўлига ўтган маочилар тўдаси Ватанимизга қарши иғвогарликни давом эттирмоқда. Виждон ва ақл-идрокдан юз ўгирган ёвуз ниятли душманларгина бундай разиллик йўлидан бориши мумкин.

Хитой раҳбарларининг қабиҳ ҳаракатлари қалбимизда қаҳр-ғазаб оловини алангалатиб юборди. Биз ҳаддан ошган маочи иғвогарларга лаънатлар ўқиймиз. Адолат енгишига ишончимиз комил. Партия ва ҳукуматимизнинг доно ташқи сиёсатини чин кўнгилдан қўллаб-қувватлаймиз.

Халқимизнинг самарали меҳнати, янгидан-янги зафарлари бузғунчиларга ва тинчлик душманларига қақшатқич зарба бўлади. Ватанимиз қудратини янада ошириш учун бутун куч-ғайратимизни сарф қиламиз. Колхозимиз аъзолари кўклам экишига пухта тайёрлик кўрдилар. Чорва қишловини намунали ўтказдилар. Гектаридан 45 центнердан пахта етиштириб, бу йилги юксак мажбуриятларни муваффақиятли бажариш учун астойдил курашиб коммунистик қурилишга тобора кўпроқ ҳисса қўшамиз.

К. РАҲИМОВ.
Шовот районидаги Киров номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

ҲУКУМАТИМИЗ СИЁСАТИНИ МАЪҚУЛЛАЙМИЗ

Хитой иғвогарларининг Совет—Хитой чегарасидаги бузғунчилик ҳаракатлари барча совет кишилари каби Қорақалпоғистон Автоном республикаси меҳнаткашларини ҳам қаттиқ ғазаблантирмоқда. Шу муносабат билан шаҳар ва район, завод ва фабрикаларда, колхоз, совхозларда, ферма ва яйловларда кўп кишилик митинглар бўлиб ўтмоқда.

Нукус шаҳридаги тикувчилик фабрикасининг бош инженери С. Ботирова митингда биринчи бўлиб сўзга чиқди.

— Биз фабрика ишчилари Хитой иғвогарларининг бузғунчилик ҳаракатларини қоралаймиз, — деди у. — Хитой маъмурлари шуни билиб қўйсинки, тинч ҳаёт кечираётган совет кишиларига қарши бузғунчилик қилар эканлар, Ватанимиз чегарасини бузар эканлар, қақшатқич зарбага учрайверадилар.

Митингларда сўзга чиққан нотиқлар Мао Цзэ-дуннинг иғвогарлик сиёсатини қораламоқдалар. Қорақалпоғистон Автоном республикаси меҳнаткашлари митингларда қабул қилинган резолюцияларда Совет ҳукуматининг Хитой Халқ Республикаси ҳукуматига юборган нотасини қизғин маъқулламоқдалар.

Р. ЕШИМБЕТОВ.
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ХАЛҚ НАФРАТИ

ТЕРМИЗ, 18 март. (ЎзТАГ). Маочиларнинг Совет—Хитой чегарасида яна қуролли иғвогарлик қилганликлари тўғрисидаги хабар Сурхондарё меҳнаткашларини ғоят дарғазаб қилди. Термиз корхоналарида, Термиз ва Жарқўрғон районларининг колхозларида кўп кишилик митинглар бўлиб ўтди.

— Хитой авантюристлари ҳаддиларидан ошмоқдалар, — деди митингда сўзга чиққан Термиз нон заводининг инженери Э. Тўрақулов. — Улар Ватанимизнинг муқаддас чегараларига яна ҳамла қилдилар. Совет жангчиларининг қонини тўккан иғвогарларнинг айби ҳеч қачон кечирилмайди. Мао тўдасининг қабиҳ ҳаракатларига жавобан совет кишилари ўз сафларини партия билан ҳукумат теварагига тағин ҳам маҳкамроқ жипслаштирмоқдалар.

МЕҲНАТКАШЛАР УЧУН КУРОРТЛАР

Ленин декретининг 50 йиллигига

«... Даволаш жойлари ёки курортлар РСФСР территориясининг қаерида бўлмасин ҳамда илгари курортга хизмат қилган ва курортга қўшилган, унга ажратиб берилган ерларда бўлган барча иншоотлари, иморатлари ва буюмлари билан бирга кимга қарашли бўлмасин, республиканинг мулки бўлади ва даволаш мақсадларида фойдаланилади».

— Бу сатрлар Халқ Комиссарлари Советининг «Умумдавлат аҳамиятига эга бўлган даволаш жойлари тўғрисида» қабул қилган декретидан олинган сатрлардир. Ҳужжат остида — Владимир Ильич Ленин имзоси ва 1919 йил 20 март санаси қўйилган.

Ўша вақтларда республиканинг аҳволи қийин эди. Вайронагарчилик, очлик ва юқумли касалликларни йўқотиш, қаттиқ қаршилик кўрсатаётган контрреволюцияга, интервентларга қарши кураш олиб бориш керак эди. Шундай бўлса ҳам Владимир Ильичнинг кўрсатмасига биноан, меҳнаткашларни даволаш учун курорт жойлардан фойдаланиш кенг программасини белгилаб берган декрет тайёрланди. Лениннинг гениал башорати, унинг кишилар тўғрисидаги оталарча ғамхўрлиги, порлоқ келажакка бўлган ишончи ифодаланган ҳужжат совет соғлиқни сақлаш иши учун негиз бўлиб қолди.

ТАСС мухбири З. Хромова илтимосига биноан, касаба союз курортларини бошқариш марказий советининг раиси И. И. Козлов курортларимизнинг ҳозирги куни тўғрисида, Ленин белгилаган вазифалар ҳозир қандай бажарилаётганлиги ҳақида гапириб беради. «Умумдавлат аҳамиятидаги даволаш жойлари тўғрисида», «Меҳнаткашларни даволаш учун Қримдан фойдаланиш тўғрисида» қабул қилинган декретларда ва бошқа ҳужжатларда ифодаланган Ленин фикрининг асосий йўналиши курортлар меҳнаткашларники бўлиши керак, деган гапга қаратилган.

Курорт қурилиши тўғрисидаги Ленин декретлари ҳануз катта аҳамиятга эга, унда кўзда тутилган принциплар мамлакатимиз меҳнаткашларини санаторийларда даволаш ва ҳордиқ чиқаришни ривожлантириш ва такомиллаштиришга асосланади.

— Ўтган йили ўн миллиондан ортиқ совет гражданлари санаторийлар, пансионатлар ва дам олиш уйларида, шу жумладан 8 миллиондан ошиқ киши касаба союзларининг соғломлаштириш уйларида даволанди ва ҳордиқ чиқарди. Барча йўлланмаларнинг 80 проценти ишчи ва хизматчиларга имтиёзли шартлар билан берилди.

Планли равишда ўтказилаётган курортологик ва гидрогеологик тадқиқотлар (уларнинг суръатлари ва миқёси секин аста ўсиб борди) кўпдан-кўп минерал манбаларни, шифобахш балчиқлар бор жойни топишга, иқлимий шароитлари айниқса қулай бўлган неча ўнлаб ва юзлаб районларни аниқлашга имкон берди. Мамлакатда ана шу бой табиий бойлик базасида 500 дан ортиқ курорт барпо этилиш ишлари турибди. Соғломлаштириш муассасаларининг географияси муттасил кенгайтириб борилмоқда.

Санаторийлар ва дам олиш уйлари Совет Иттифоқининг барча иттифоқдош республикаларида, ўлка ва областларида ғарбдаги чегаралардан то Тинч океанга қадар бўлган масофани камраб олган. Эндиликда жаҳонга машҳур Қора денгиз соҳилидаги курортлар, Кавказ минерал сувлари, Рига денгиз бўйи курортлари билан бирга Урал, Сибирь, Ўрта Осиё, Қозоғистонда янги соғломлаштириш муассасалари вужудга келди. ВЦСПС санаторий, курортларда даволашни касаба союз аъзолари яшаётган ва меҳнат қилаётган шаҳарлар ва посёлкаларга яқинлаштириш йўлидан бормоқда. Яқиндагина Приморье ўлкасида Шмаковка курортининг 650 ўринли биринчи навбати, Чита областида 570 ўринли Дарасун курортиқ ишга туширилди, Владивосток яқинидаги Сангород курортида 1100 ўринли санаторийни қуришга тайёргарлик кўрилмоқда.

Шу билан бирга эски курортлар ҳам кенгайтирилмоқда. Жуда қулай шароитлари бор санаторийлар ва пансионатлар вужудга келтирилмоқда, дам олиш уйлари ва курорт поликлиникалари очилмоқда, шинам болалар шаҳарчалари барпо этилмоқда. Медицина фанининг, шунингдек биофизика, биохимия ва электроника эришган муваффақиятлардан санаторий-курорт ишида фойдаланилмоқда.

Янги текшириш методлари эндиликда касалликларга диогноз қўйиш ва уларни даволашни анча яхшилашга имкон беради. Сўнгги вақтларда биотелеметрия методи курорт практикасига жорий қилинмоқда. Бу метод беморлар сайр қилаётган ва процедуралар қабул қилаётган чоғда, даволаш физкультураси ва спорт ўйинлари билан машғул бўлган пайтда олисдан туриб уларни текширишга имкон беради. Электрон-ҳисоблаш техникасида эса электрокардиограммаларнинг мазмунини очишда ёрдам бермоқда. Меъда-ичак органлари касалланган кишилар даволанувчи баъзи санаторийларда гастрография қўлланилмоқда, меъда-ичакнинг айрим функциялари эса радиокапсулалар ёрдамида текширилмоқда.

Кўпгина соғломлаштириш муассасаларида паст ва юқори частотали токлар, ультра товуш билан даволаш қўлланилмоқда.

Истиқболларимиз тўғрисида бир-икки оғиз гап. Касаба союзлар фақат шу йилнинг ўзида мавжуд санаторийлар ва дам олиш уйлари ҳузурида 23 минг ўринли соғломлаштириш муассасалари ва алоҳида оромгоҳ корпуслари, шунингдек бир қанча сув ва балчиқ шифохоналари, курорт поликлиникалари қуришни ва бошқа хизматлар вужудга келтиришни мўлжаллаб қўйди. Қурилиш, капитал ремонт ва ободонлаштиришга, асбоб-ускуна ва жиҳозлар харид қилишга 200 миллион сўмдан зиёд — 1968 йилдагидан 44 миллион сўм кўп маблағ сарфланади.

Совет кишилари курорт қурилиши юзасидан қабул қилинган декретларда ифодаланган Ленин васиятларини муқаддас тутиб, Лениннинг «курортлар меҳнаткашларники бўлиши керак» деган наказини тўла-тўкис бажаришга ҳаракат қилмоқдалар.

Ўзбекистон — шифобахш ўлка

В. И. Ленин имзолаган «Умумдавлат аҳамиятига эга бўлган даволаш жойлари тўғрисида»ги Декретнинг 50 йиллиги муносабати билан мухбиримиз Ш. Убайдуллаев Ўзбекистон ССР касаба союз курортларини бошқариш марказий советининг раиси С. Х. ҲУСАИНОВ билан учрашди ва суҳбатлашди.

МУХБИР: — Ўзбекистоннинг биринчи шифобахш муассасалари ҳақида сўзлаб берсангиз.

ЖАВОБ: — Республиканинг биринчи дам олиш уйи 1928 йилда Троицкийда ташкил этилган эди. Биринчи курорт эса 1934 йилда Шоҳимардонда очилди. Улуғ Октябрь социалистик революциясига қадар Ўзбекистон тарихи шифобахш муассасаларга эга эмас эди. Ленин имзолаган «Умумдавлат аҳамиятига эга бўлган даволаш жойлари тўғрисида»ги ушбу ҳужжат республикада курорт ва санаторий равнақига асос бўлди.

МУХБИР: — Ленин декретига асосан Ўзбекистон ярим аср мобайнида қандай дам олиш ва соғломлаштириш муассасаларига эга бўлди?

ЖАВОБ: — Улуғ Ватан урушининг сўнгги давригача республикада битта санаторий ва иккита дам олиш уйи ишлаб турди. Ҳозир фақат касаба союзларига қарашли 16 та санаторий ва дам олиш уйлари меҳнаткашлар ихтиёрида. Булардан кўпчилиги йил бўйи ишлайди. Уларда бир йўла 3500 киши ҳордиқ чиқариши ва даволаниши мумкин.

МУХБИР. — Келгусида меҳнаткашлар саломатлигини яхшилаш ва дам олишни кенгроқ уюштиришда республика курортлар бошқармаси марказий совети қандай тадбирларни амалга оширади?

ЖАВОБ: — Келгуси ўн йил ичида республика ўтган ярим асрдагидан кўра кўпроқ дам олиш уйлари ва соғломлаштириш муассасаларига эга бўлади. Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг Фарғона водийсини шифобахш ўлкага айлантириш ҳақида яқинда махсус қарор қабул қилганлиги бунинг далилидир. 1970—75 йилларда 1000 ўринли «Чимён» санаторийси ҳар бири 500 ўринли «Чорвоқ» ва «Иссиқкўл» санаторийлари қурилади. «Ўзбекистон», «Ботаника», «Чинобод» даволаш санаторийлари икки баробар кенгаяди. Фарғонада эса 500 ўринли «Фарғона», Наманганда 500 ўринли «Нанай» дам олиш уйлари қуриб битказилади ва бошқа бир қанча шифобахш муассасалар очилади.

Рангли металлургиямизнинг фахри бўлиб қолган Олмалиқда улкан химия гигантi қад кўтармоқда. Бу ерда турли миллат вакиллари қўлни-қўлга бериб ишлаб, аммофос заводи объектларини белгиланган муддатларда фойдаланишга топшириш учун ҳаракат қилмоқдалар. Суратда: Олмалиқ аммофос заводи экстракция цехи қурилишининг бугунги манзараси.

А. Тўраев фотоси.

Олмалиқ химия заводи қурилишида

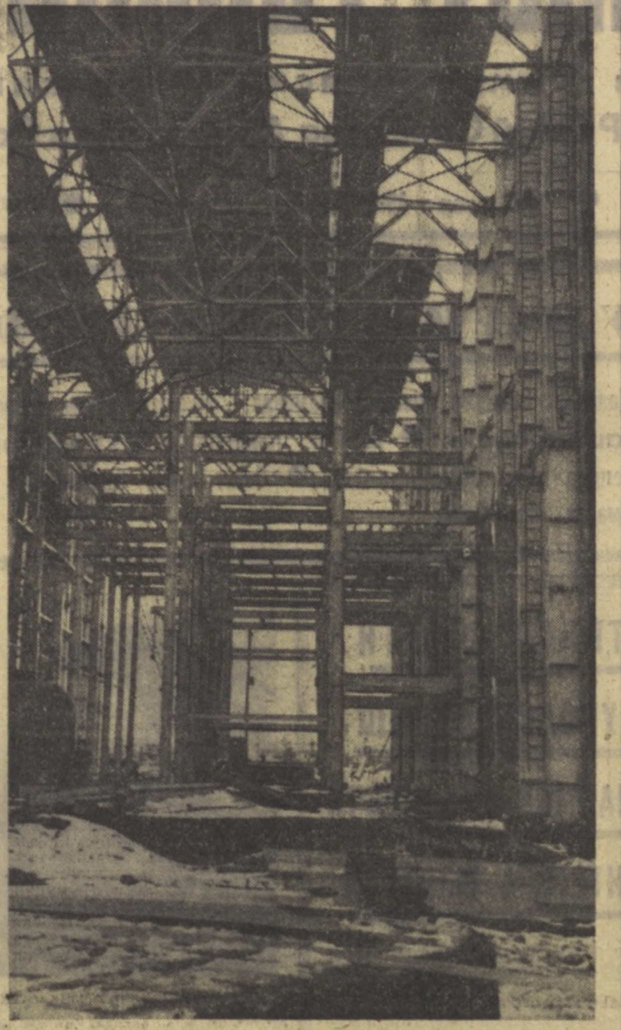

БУХОРО ЯНГИЛИКЛАРИ

● Бугунги кунда Бухорога келган кишининг эътиборини ҳавозаларнинг кўплиги дарҳол ўзига жалб этади. Бу ерда архитектура ёдгорликлари тикланяпти. Шаҳарнинг янги қисми тобора обод бўлиб боряпти.

Бир вақтлар шаҳар чеккаси ҳисобланган жойда учинчи микрорайон барпо этилмоқда. Бу ерда асосан йирик панелли уйлар қурилмоқда.

Тўртинчи микрорайон қурилишининг иш чертёжлари олинди. Мутахассисларнинг таъкидлашича, бу микрорайон Бухорода энг чиройли уй-жой массиви бўлади. Уни Ленинградлик архитекторлар лойиҳаламоқдалар.

● Шаҳарда 12 қават, 300 ўринли янги меҳмонхона кўкка бўй чўзди. Бинокорлар пардозлаш, ускуналарни монтаж қилишга киришдилар. Ўрта Осиёда энг баланд машҳур Калон минораси билан рақобат қила оладиган бу «кўкўпар» бино томида кафе очилади. Бу ердан эски Бухоро, гумбаз ва миноралар кўзга яққол ташланиб туради. Меҳмонхонада 200 га яқин қулай номер бўлади. Биринчи қаватга ресторан жойлашади.

Ёш химикларнинг спорт комплекси

Навоий химия комбинати яқинида минг ўринли стадион қурила бошланди. Янги спорт иншооти бўлажак яшил массив марказида қурилади. Уни комбинат комсомоллари ва ёшлари жамоатчилик асосида барпо қиладилар.

Футбол майдони тахт бўлди, спорт секцияларининг биноси қад кўтармоқда. Бу ерда зал, ховуз бўлади.

«КОСМОС-272» ПАРВОЗДА

ТАСС АХБОРОТИ

1969 йил 17 мартда Совет Иттифоқида Ернинг сунъий йўлдоши — «Космос-272» учирилди. Йўлдошнинг ичига ТАССнинг 1962 йил 16 мартда эълон қилган программасига мувофиқ космик фазони тадқиқ этишни давом эттириш учун мўлжалланган илмий аппаратлар ўрнатилган.

Йўлдошдаги аппаратлар нормал ишлаб турибди. Координациялаш ҳисоблаш маркази олинган маълумотларни ишлаб чиқмоқда.

ОРЗУ УШАЛСИН ДЕСАНГИЗ...

(ҲАВАСКОРЛАР ШЕЪРЛАРИГА ОБЗОР).

Редакциямиз ҳаваскорлардан одатдагидек ҳар куни кўплаб шеърлар олиб турибди. Касби, ёши, маълумоти турли-туман бўлган бу ҳаваскорлар хилма-хил мавзуларда қалам тебратадилар. Улар тинчлик, меҳнат, она-юрт, шонли Совет Армияси сингари темаларга мурожаат қиладилар.

Юзлаб машқий шеърлар орасида иликлиги, самимийлиги билан ажралиб турадиганлари анчагина бор.

Ёзёвонлик ҳаваскор Иброҳим Раҳматов «Тўхтасин» сарлавҳали шеърида Америка агрессорларининг Вьетнамдаги қонли урушини қаттиқ қоралайди:

Вьетнамда бўлаётган қонли
уруш тўхтасин,
Она демай, бола демай тинмай
қириш тўхтасин!.

Тўғри, ҳаваскорнинг бу шеърида формагагина берилиб, мазмунга ҳалал етказиш, илгари кўп такрорланган ибораларни қўллаш сингари фактлар ҳам учрайди. Ҳаваскор кўпроқ оригинал фикр айтиш устида бош қотирса, изланса яхши бўларди.

Иштихонлик Тошпўлат Мавлоновнинг машқларини кўздан кечириб шундай хулосага келдикки, ҳаваскор ижодкор меҳнатининг нақадар мураккаблигини, унинг масъулиятини ҳис этади. Шунинг учун ҳам шеър устида жиддий ишлаётгани сезилиб турибди. Мана, унинг «Тош» деб аталган шеъри:

Қаҳрамонга ҳайкал бўлай мен,
Метроларга берай чирой, зеб,
Бажарайин инсон хизматин
Агар менга нени кўрса эп.
Дарёларнинг йўлич тўсайин,
Қурилишга бўлай пойдевор.
Кўприк бўлай, бўлай йўл, аммо
Туҳмат тоши бўлмайин зинҳор.

Тош ҳақида талайгина шеърлар ёзилган. Аммо ҳаваскор бу мавзуга мурожаат қилар экан, уни ўзича талқин этиб, хулоса чиқаради. Амударёлик А. Ражабовнинг «Кўнгил» сарлавҳали шеърида ҳам ана шундай илиқ ва самимий сатрлар бор.

Яна бир талай шеърларни ўқиб шундай хулосага келдикки, кўпгина ҳаваскорлар қофия, вазн, ҳижони билсанг бас, шеър ёзавериш мумкин деб юрганга ўхшайдилар. Улар кўп ёзишади. Машқларида қофия билан бўғинга алоҳида эътибор беришади. Лекин, шеър учун ғоят муҳим бўлган нарса — оригиналлик, бадиийлик, юксак ғоявийлик уларнинг шеърларида заррача бўлса-да, кўзга ташланмайди. Ҳолбуки, бундай фазилатлардан маҳрум бўлган шеър шеър эмас, тўғрироғи қуруқ сўз тизмаси деб аталади. Т. Ўринбоев, Т. Нурматов, Қ. Облоқулов, Х. Алиева, М. Қорабоев, М. Хўжаев, Б. Муҳаммадиев, Қ. Бадалий, Х. Ражабов, З. Насимов, Ғ. Бегматов ва бошқа қатор ҳаваскорларнинг машқлари ҳақида ҳам худди шу сўзларни айтиш мумкин. Биз бу ўртоқларга ҳақиқий шеър катта маҳорат, тинмай ўқиб ўрганиш, изланишлар туфайлигина майдонга келишини айтиб ўтмоқчимиз. Шеърий техникани эгаллаш эса, ҳали масаланинг бир томони, холос...

Яна шуни ҳам таъкидлаш кераkки, қўлга қалб фармони билангина, юрак буюрсагина қалам олиш даркор. Акс ҳолда, лоқайдлик билан ёзилган нарса ҳис ва туйғудан маҳрум, қуруқ, таъсирсиз бўлиб қолаверади. Бунақа шеър кимга керак ўзи? Ҳа, нарса ва ҳодисалардан, воқеалардан олинган таассурот шоир қалбини тўлқинлантирсагина, уни ҳаяжонлантирсагина, ўтли ва жўшқин сатрларда ўз ифодасини топсагина бундай шеърни ўқувчига ҳавола этиш мумкин. Биз юқорида номларини тилга олган ҳаваскорларнинг шеърларида эса худди шу нарса йўқ.

Қўлимиздаги жуда кўп машқлар ҳақида, айтиш мумкинки, олинган шеърий машқларнинг 90 фоизидан зиёдроғи ҳақида фақат таассуф билан гапиришга тўғри келади. Негаки, уларнинг биронтасида ҳам шеъриятнинг энг оддий талабларига риоя қилинмайди. Ҳаваскорлар ҳаёлларига келган нарсаларни қоғозга тушираверадилар:

Йигирма учинчи февраль,
Совет Армияси куни,
Денгиз Флоти куни,
Совет байрами куни.

Бу тўртлик бухоролик Т. Жабборовнинг «Буюк армиям» «шеъри»-дан олинди. 40 сатрдан иборат бу «шеър» бошдан-охир шу тахлитдаги сўзлар тизмасидан иборат. Ҳаваскорнинг бу машқига қандай баҳо бериш мумкин? Агар унда «пичоққа илинадиган» бирор гап бўлганда эди, таҳлил этиш мумкин бўларди. Афсуски, шундай гапнинг ўзи йўқ. Шу туфайли биз Т. Жабборовга фақат қуйидагиларни айтишимиз мумкин: Аввало тилни мукаммал ўрганиш, шеър тузилиши, адабиёт, умуман бадиий ижод ҳақида тасаввур ҳосил қилмоқ керак. Шунда ҳам зўрма-зўраки эмас, қалб буюрсагина қўлга қалам олиш лозим.

Т. Назаров, Р. Ҳакимов, М. Исмоилов, У. Ҳожиниёзов, Т. Абдуллаев, И. Ўринов, Н. Абдуллаев, И. Тиловов, З. Ёқубов, М. Ҳайдаров, Н. Олимов, А. Иброҳимов, М. Турсунов, Х. Шокирова, Т. Турдижон, У. Шокиров, М. Эрматов, Ш. Раимқулов, Э. Йўлдошев, С. Суяров, М. Мадиев, Х. Мирзаев, А. Нурматов, Д. Ҳайдаров, В. Мамадалиев, Р. Отажонов, Ж. Давлатов, С. Бегимқулов, Э. Турсунов, Ғ. Холиқов, О. Оллобердиев, А. Идрисов, Х. Убайдуллаев, М. Саидаҳмедов сингари неча ўнлаб ҳаваскорларнинг шеърлари ҳам худди ана шундай камчиликлардан холи эмас. Афсуски, бу кичик обзорда редакциямизга ўз шеърларини юборган жуда кўп ҳаваскорларнинг номларини бирма-бир санаб ўтиш имкони йўқ.

Яхши ният ёрти мол, дейди халқимиз. Чиндан ҳам эзгу мақсадни дилга жо қилиб, қўлига қалам олган киши мақсадига етиши мумкин. Бироқ, орзу ўз-ўзидан ушалавермайди. Орзунинг рўёбга чиқиши учун тинимсиз меҳнат қилиш, ўқиб ўрганиш, ҳаёт билан, давр билан ҳамнафас бўлиш, ижод «сир»ларини ўрганиб бориш зарурлигини сира унутмаслик керак.

Хоразм область партия ташкилотларида

РАЙКОМ ВА МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАР

Область партия комитети бюроси Ҳазорасп район партия комитетининг маҳаллий Советларга раҳбарлиги тўғрисидаги масалани муҳокама қилди. Район ва қишлоқ Советлари ижроия комитетлари сиёсий етук ва малакали кадрлар билан мустаҳкамланганлиги, мавжуд 14 қишлоқ Советидан 9 тасида бошланғич партия ташкилотлари ишлаб турганлиги, сайловчиларнинг 919 наказидан кўпчилиги бажарилганлиги таъкидланди.

Обком бюроси кўрсатиб ўтдики, район партия комитети маҳаллий Советлар фаолиятини кучайтириш борасида етарли иш олиб бормаётир. Райком ўзи белгилаган тадбирларнинг ижросини таъминламаяпти. Масалан, кейинги қарорда кўзда тутилган 13 тадбирнинг 8 таси қоғозда қолиб кетган. Биронта қишлоқ Советининг иши юзасидан ҳисобот тингланмаган, доимий комиссиялар ишига эътибор берилмаган. Бюро қарорида мавжуд камчиликларни тугатиш юзасидан йўл-йўриқлар кўрсатилди.

ШАХСИЙ НАМУНА

Урганч шаҳридаги В. И. Ленин номли тикув фабрикаси партия ташкилотининг секретари, бичиш цехи бошлиғи Онажон Отабоева ихтирочилик ва рационализаторликда шахсий намуна кўрсатди. Корхонада бир йил ичида жорий этилган 62 та ихтирочилик таклифидан 13 таси О. Отабоеваники бўлиб, унинг технология соҳасидаги янгиликлари 34 минг сўм фойда келтирди. Коммунистлар сардори Онажон Отабоеванинг новаторлик ва ихтирочилик ташаббуси фабрикадагина эмас, балки шаҳардаги қатор корхоналарда кенг қулоч ёймоқда.

ИСТИҚБОЛ ПЛАНЛАРИ

Областнинг 88 та бошланғич партия ташкилоти ўтган йили перспектив план асосида ишлади. Янгиариқ районидаги Охунбобоев номли, «Москва» колхозлари партия ташкилотларининг иш тажрибалари умумлаштирилиб перспектив иш плани тузиш юзасидан фикр олишувлар бўлди. Бу йил жойлардаги 777 партия ташкилотидан 80 проценти перспектив план тузишга қарор қилди.

КОМИТЕТ ҲИСОБ БЕРАДИ

Урганч шаҳар партия комитети ва унинг бюроси фаолияти тўғрисида шаҳарномнинг 99 аъзоси ва 10 кандидати қуйи ташкилотлардаги коммунистлар олдида ҳисоб берди. Коммунистларнинг мулоҳазалари ва таклифлари асосида шаҳар партия комитети ишидаги нуқсонларни тугатиш тадбирлари белгиланди.

ТАРБИЯ МАКТАБИ

Янгиариқ район партия комитети бюросида халқ университетлари ишини яхшилаш масаласи қараб чиқилди. Халқ университетларига меҳнаткашларни кўпроқ жалб қилиш, машғулотлар савиясини оширишг, бу билим ўчоқларини тарбия мактабларига айлантириш юзасидан конкрет таклифлар ўртага ташланди.

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.
А. ОТАЖОНОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбирлар пости аъзоси.

ФАН ОЛАМИДА

МЎМИЁ МУАММОЛАРИ

Мўмиёйи асил ҳақида қадим замонлардан буён гапириб келинади. Унинг фойдаси ҳақида кўпдан-кўп олимлар ва донишмандлар фикр-мулоҳазаларини билдиришган. Мўмиёйи асилнинг турли дардларга даво эканлиги сўнгги йилларда мамлакатимиз олимлари томонидан тан олинди. Медицина мутахассислари мўмиёйи асилни турли касалликларни даволашда синаб кўрмоқдалар.

Совет медицинаси унинг шифобахш дори эканлигини исботлади. Ундан ҳозирги вақтда суяк синиқларинигина эмас, балки бошқа касалликларни даволашда ҳам фойдаланиш мумкинлиги ҳақида қатор илмий-тадқиқот ишлари олиб борилмоқда. Ўзбекистон олимларидан А. Султонов, Х. Ҳамдамов, С. Юнусов, А. Мирзакаримов, Қ. Комилов ва бошқа ўртоқлар мўмиёйи асилнинг химёвий ҳамда фармокологик таркибини аниқлашга катта ҳисса қўшдилар. В Исмоилова, Қ. Хаитов, Д. Шокиров, М. Мақсумов каби мутахассислар мўмиёйи асилнинг шифобахшлиги хусусида тажриба ишлари олиб бораётирлар.

Эндиликда мўмиёнинг шифобахшлигига шубҳа қолмади. Шунга қарамай **унинг қандай пайдо бўлганлиги, қанақа органик бирикмалардан таркиб топганлиги каби муаммолар мавжуд.** Ўрта Осиё тоғларидан топилаётган мўмиё ҳақида кейинги йилларда турли мулоҳазалар билдирилмоқда. Баъзи мутахассислар мўмиё асал арининг маҳсули десалар, бошқалари, у арча ва тутнинг шарбати деб исботламоқчи бўладилар. Яна айрим мутахассислар эса мўмиё нефть маҳсулоти дейдилар. Ҳаттоки, мўмиё тоғ кўршапалаги ёки тоғ кийигининг маҳсулоти бўлса керак деган фикрлар ҳам айтилмоқда.

Бизнинг кўп йиллар мобайнида тоғларга қилган экспедицияларимиз шуни кўрсатадики, мўмиёйи асил тоғ жинсларининг ёриқларида ғорларда учрайди. У атрофдаги муҳит ва шароитга боғлиқ ҳолда эриган (мўм сингари) ва қотган смола ҳолида турли органик моддаларга — тошқумга аралашган тарзда учрайди.

Шуни ҳам таъкидлаш лозимки, мўмиё тоғларда асосан арча поясида — денгиз сатҳидан 1500-3000 метр баландликда кўзга ташланади. Тоғнинг бошланиш қисмларида учрамайди. Кузатишларимиз натижаларига кўра, мўмиё бор жойлар экспозицияси жануб, жануби-шарқ ва жануби-ғарб томонда бўлади. Мўмиёнинг пайдо бўлишида иқлим шароитининг аҳамияти ниҳоятда катта. Экспедиция давомида шу нарсалар аниқландики, мўмиёйи асилга тоғдаги ҳайвонлар, қушлар, ҳатто айрим ҳашаротлар ҳам ўч бўлар экан. Мўмиёйи асилда уларнинг изларини кўриш мумкин.

Донишмандларнинг қадимдан: «Яраланган кийикнинг кетидан қолма у сени мўмиё бор жойга элтади» деб таъкидлашлари бежиз эмас экан. Айрим тоғларда ҳатто кийикнинг синган оёғи мўмиёга ботиб — «мўмиёлашиб» узилиб қолганлигининг ҳам гувоҳи бўлдик.

Мўмиёйи асил бизнинг Ўрта Осиё тоғларида кўп. Айниқса Туркистон, Зарафшон, Ҳисор, Копетдоғ, Чотқол ва Қурама тоғларида кўплаб учрайди. **Алоқадор ташкилотлар ва муассасаларнинг ҳозирги вазифаси мўмиёни кўпроқ топиш, унинг пайдо бўлиш шароитларини илмий жиҳатдан кенг ўрганишдан иборат.**

Мўмиё муаммоларидан бири шундаки, химикларимиз унинг органик, алколоид таркибини чуқур таҳлил қилиб кўришга эътиборни кучайтиришлари лозим. Бундан ташқари айрим шахслар мўмиёнинг нақадар зарур нарса эканлигини суиистеъмол қилаётганликларини ҳам таъкидлаш керак. Медицина учун қимматли бўлган бу дори кўпчиликнинг эътиборини жалб этаётганидан фойдаланиб, баъзи кишилар мўмиё рангига ўхшаш турли моддаларни тоғлардан келтириб шахсий манфаатларини кўзлаб иш тутмоқдалар. Синалмаган, текширилмаган нарсаларни касалларга бериш хавфли эканлигига ҳам эътибор қилишмаяпти. **Ҳар қандай дори сингари мўмиё ҳам врач маслаҳатига кўра ишлатилиши керак. Текширилмаган мўмиёни истеъмол қилиш фойда ўрнига зарар келтириши мумкин.**

Биз Бутуниттифоқ фармацевтика совети тўпланган материалларни тезроқ кўриб чиқиш зарур деб ҳисоблаймиз. Мўмиё шу Совет тасдиқидан ўтса, уни аптекадан олиш мумкин бўлади. Бу масала Соғлиқни сақлаш министрлиги, Геология министрлиги томонидан ташаббус кўрсатиб ишлашни тақозо этади.

Бизнингча, инсон саломатлиги учун ёрдам берадиган бу дорини кўплаб ишлаб чиқаришни ўзлаштиришга зарур шароитлар яратиб берилиши керак. Бунинг учун дастлаб **Геология министрлиги ёки Фанлар академияси йўли билан махсус отрядлар тузиш лозим. Ана шу отрядлар мўмиё қидириш билан шуғулланишлари зарур.** Медикларимиз, химикларимиз, фармокологларимиз, геолог, географларимиз ҳамда альпинистларимиз шу хайрли ишга ўз ҳиссаларини қўшадилар деган умиддамиз. Бу анчайин масала эмас, кўпчиликнинг эътиборини жалб қилса арзигулик иш. Шунинг учун **илмий конференцияларда мўмиё масаласи кун тартибига қўйилиши, атрофлича муҳокама қилиниши фойдадан холи бўлмас.**

Фақат шу йўл билан мўмиёни кўп топиш, аптекаларга чиқариш, медицина муассасаларида қўллаш учун йўл очилади. Гўзал табиатнинг инсон учун яратган мўмиё сингари қимматли инъоми кишиларни турли дардлардан халос қилишида совет медицинасининг ишонарли дориларидан бўлиб қолишига имонимиз комил.

А. ШОКИРОВ,
медицина фанлари доктори.
З. ҲАКИМОВ,
Тошкент геология трестининг геологи.

МИННАТДОРЧИЛИК

«Совет Ўзбекистони» газета редакцияси Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларига сайловлар ўтказиш ҳақидаги Фармони чиққандан буён республикамизнинг ҳамма бурчакларидан юзлаб хат-хабарлар олди. Ишчи ва қишлоқ мухбирлари, жойлардаги активлар ва жамоатчилар томонидан йўлланган лавҳа ва репортажлар, корреспонденция ва хабарларда маҳаллий Советлар сайловига жон куйдириб тайёргарлик кўрган сайловчилар орасида катта ташвиқот ишлари олиб борган агитатор ва сиёсий ахборотчилар ҳамда халқ ишончини оқлаш учун курашаётган депутатлар ва депутатликка номзоди кўрсатилган халқнинг асл фарзандлари ҳақида ҳикоя қилинади.

Ушбу хат-хабарларнинг асосий қисми газета саҳифаларида ўрин олган бўлсада, бир қисмидан фойдаланиш имкони бўлмади. Редакция сайлов олди тайёргарлик ишларида қатнашиб, жойлардан оператив хат-хабарлар олишда кўмаклашган барча жамоатчи мухбирларга ташаккур билдиради.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ГАЗЕТА РЕДАКЦИЯСИ.

ХЎЖАСИЗЛИККА ҚАРШИ

Мамлакатимиз қишлоқ хўжалиги халқ хўжалигининг энг муҳим тармоқларидан бири. Унинг ривожланиши коммунистик қурилиш вазифаларини муваффақиятли ҳал қилишга боғлиқдир.

Совет давлати қишлоқ хўжалигини энг янги техника билан қуроллантиришга ҳар йили жуда кўп маблағ ажратмоқда. КПСС XXIII съезди томонидан экономикани ривожлантириш борасида қўйилган жуда катта вазифалар граждандар, мансабдор шахслардан, шунингдек хўжалик органларидан жамоат бойлигини сақлаш ва кўпайтириш учун курашни кучайтиришни талаб этади.

Қишлоқ хўжалик техникасини сақлаш ва ремонт қилишнинг ҳолати жамоатчилик ва мутахассислар иштирокида прокуратура органлари томонидан текшириб кўрилганда механизаторлар ва мансабдор шахслар тракторлар, пахта териш машиналари ҳамда бошқа хил техника воситаларига нотўғри муносабатда бўлаётганликларига тааллуқли фактлар аниқланди.

СССР Олий Совети Президиумининг 1961 йил 29 декабрдаги Қишлоқ хўжалик техникасидан фойдаланиш ёки уни сақлашга жиноятқорона эътиборсизлик билан муносабатда бўлганлик учун жиноий жавобгарлик ҳақидаги Фармонига биноан совхозлар, колхозлар ва бошқа давлат ёки кооператив ташкилотларига қарашли тракторлар, автомобиллар ва бошқа хил қишлоқ хўжалик машиналаридан жиноятқорона эътиборсизлик билан фойдаланиш ва ёмон сақлаш натижасида уларнинг бузилиши ёки синиши, шунингдек ана шу машиналарни талон-торож қилиш жиноят деб ҳисобланиши ва озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланишини эслатиш ўринлидир.

Техникага нотўғри муносабатда бўлиш натижасида у белгиланган муддатдан илгари ишдан чиқмоқда. Ваҳолонки, колхоз ва совхозлар уни сотиб олишга қўшимча равишда маблағ сарфлайдилар ва бу билан катта зарар кўрадилар.

Айниқса, Андижон, Бухоро, Хоразм, Сирдарё ва бошқа бир қатор областларнинг бир қанча колхоз ва совхозларида қишлоқ хўжалик техникасига хўжасизларча муносабатда бўлиняпти. Айрим жойларда механизмлар талон-торож қилинган ва ишдан чиқарилган. Масалан, Сирдарё областидаги «Сирдарё» совхозида (старший механиги К. Эшонқулов) иккита «Т-4» маркали трактордан икки йил мобайнида фойдаланилмаган ва оқибатда уларнинг қисмлари талон-торож қилинган. Шу областдаги «Малик» совхозида ҳам худди шундай фактлар аниқланди. Самарқанд областидаги «Ленин байроғи» колхозида (раиси Б. Самиев) бир неча сенокосилка ва маккажўхори комбайнининг қисмлари талон-торож қилинган. Ҳазорасп районидаги Ленин номли колхозда «Беларусь-50» маркали тракторнинг қисмлари ташиб кетилган. Ана шу хўжаликлардаги жиноий ишлар бўйича прокуратура органлари айбдорларни топиш ва уларни жиноий жавобгарликка тортиш юзасидан текшириш олиб бормоқдалар.

Бултур дала ишлари тамом бўлгандан кейин кўп сонли техника сақланадиган жойларга олиб келинмаган, далада очиқ ҳавода ёки механизаторларнинг ҳовлиларида қолиб кетган. Гулистон районидаги «Ленинград» колхозида 29 та пахта териш машинасидан машина-трактор паркига фақат 15 таси олиб келинган, қолганлари эса тартибга ҳам келтирилмаган ва механик-ҳайдовчиларнинг уйлари олдида турибди.

Самарқанд районидаги Улуғбек номли колхозда (раиси К. Неъматов, механиги К. Меликов) жиноятқорона масъулиятсизликка йўл қўйилган. Бу колхозда қишлоқ хўжалик техникаси сақланаётган машина-трактор паркининг биноси 1969 йил 4 январда қулаб тушган. Турли хил машиналар ва уларнинг запас қисмлари бир ой давомида қулаб тушган бинонинг остида ётган ва фақат прокуратура органлари аралашгандан кейингина уларни тартибга келтириш чоралари кўрилган. Хўжасизлик натижасида колхоз 1003 сўм зарар кўрган. Бу факт юзасидан жиноий иш қўзғатилди. Айбдорлар жавобгарликка тортилди.

Тракторларни сақлаш устидан назорат қилинмаётганлиги натижасида кўп ҳолларда баъзи тракторчилар улардан ўз шахсий манфаатлари йўлида фойдаланмоқдалар.

Социалистик демократия мамлакати бўлган бизнинг мамлакатимизда меҳнаткашларга корхоналар, ташкилотлар ва муассасаларнинг ишларида кенг иштирок этиш ҳуқуқи берилган. Қишлоқ хўжалик артели Уставига биноан колхозларнинг ҳаётига тааллуқли бўлган энг муҳим масалалар колхоз аъзоларининг фикрини ҳисобга олмасдан ҳал қилиниши мумкин эмас. Шундай бўлгани ҳолда, айрим вақтларда колхозларда ўтказиладиган йиғилишларда жамоатчилик қишлоқ хўжалик артелларининг хўжалик-молия фаолиятига тааллуқли муҳим масалаларни муҳокама қилишга актив иштирок эттирилмайди. Бунинг оқибатида нотўғри қарорлар қабул қилинишига йўл қўйилади. Масалан, Сурхондарё область, Жарқўрғон районидаги Боймуродов номли колхоз аъзоларининг умумий йиғилиши қарийб 70 минг сўмлик қишлоқ хўжалик техникасини балансдан ўчириш ҳақида киритилган таклифни тасдиқлаган. Мутахассислар томонидан ўтказилган текширишда эса ишга ярокли ана шу техниканинг 43 минг сўмлиги балансдан асоссиз равишда ўчирилганлиги маълум бўлди. Балансдан асоссиз ўчирилган техникага прокуратура томонидан монелик билдирилди ва бу ҳақдаги қарор бекор қилинди. Андижон область, Москва районидаги Свердлов номли колхознинг правлениеси умумий мажлис тасдиқламасдан туриб 35 минг сўмлик қишлоқ хўжалик техникасини балансдан ўчиришга ижозат берган. Шу областдаги «Избоскан» колхозида (раиси Х. Ғозиев) колхозчиларнинг умумий йиғилиши 59,9 минг сўмлик техникани балансдан ўчиришга розилик берган. Амалда эса 62,2 минг сўмлик техника балансдан ўчирилган. Балансдан қонунсиз ўчирилган техникага прокуратура монелик билдирди.

Қишлоқ хўжалик техникасини балансдан ўчириш, уни бракка чиқариш тартиби ҳақидаги қоидани бузиш кўп ҳолларда муҳокама қилинмаяпти, ишга ярокли деталлар аниқланмаяпти ва бу билан хўжаликларга зарар келтириляпти. Андижон областидаги Оразий номли, «Андижанская правда», Киров номли, «Партия XXIII съезди», Свердлов номли колхозларда ана шундай фактлар аниқланди.

Айрим хўжаликларнинг раҳбарлари бепарволик қилаётганликларидан фойдаланаётган нопок шахслар балансдан ўчирилган техникани ўзлаштирмоқдалар ва улардан ўзларининг шахсий хўжаликларида фойдаланмоқдалар. Сирдарё область, Фориш районидаги Киров номли совхознинг бош инженери Н. М. Кайков ўз мансабини суиистеъмол қилиб, техника жиҳатидан ишга ярокли тракторни ва «Волга» автомашинасининг моторини балансдан ўчирган. Ҳозирги вақтда область прокуратураси ана шу факт юзасидан жиноий иш қўзғади ва Кайков жиноий жавобгарликка тортилмоқда.

Қишлоқ хўжалик техникасини сақлаш соҳасида юз берган аҳволни ҳисобга олиб, прокуратура органлари айрим раҳбарларнинг бепарволиги натижасида хўжаликларга етган зарарнинг ўрнини тўлдириш мақсадида уларга нисбатан қилган гражданлик даъвоси қараб чиқилди ва қаноатлантирилди. Самарқанд областидаги Куйбишев номли колхоз правлениесининг раиси А. Ҳасановга, «Ленин байроғи» колхози правлениесининг раиси Б. Самиевга нисбатан ана шундай даъволар қилинган эди.

Деҳқончилик ва чорвачиликни янада юксалтириш, кўп жиҳатдан, тракторлар ва бошқа хил қишлоқ хўжалик техникасини тўғри сақлаш ҳамда ишлатишга боғлиқдир. Ўзбекистонда қиш қаттиқ келган бу йилги шароитда қишлоқ хўжалик техникасини кўклам дала ишларига тайёрлаш соҳасида жиддий қийинчиликлар юз берди. Бир қатор колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари қишлоқ хўжалик техникасини асраш, ремонт қилиш ва ундан фойдаланишга нотўғри муносабатда бўлаётганликлари бу қийинчиликларни яна ҳам оширади ва бу оқибат натижада тракторлар ҳамда бошқа хил қишлоқ хўжалик машиналарининг ремонтини тағин ҳам қийинлаштиради, дала ишларини кейинга суриб юборади.

Хоразм области ва Қорақалпоғистон АССРда техника ремонти айниқса секин боряпти. Бу ҳолга барҳам бериш ва ана шу область ва Автоном Республикада техника ремонтини барча чоралар билан тезлаштириш зарур.

Республикамизда В. И. Лениннинг туғилган куннинг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш учун, 1969 йилга олинган юксак мажбуриятларни муваффақиятли бажариш учун умумхалқ мусобақаси кун сайин авж оляпти. Қишлоқ партия ташкилотлари омманинг ўсиб бораётган ташаббусини қишлоқ хўжалик ишларини муваффақиятли ўтказишдан иборат энг асосий ва муҳим вазифани ҳал қилишга қаратмоқлари даркор.

Партия ва ҳукумат меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ ва район Советларининг хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини ҳал қилишдаги ролини ошириш ҳақида муттасил ғамхўрлик қилмоқдалар. Шу мақсадда уларга маҳаллий аҳамиятга эга бўлган масалаларни давлат манфаатларини ҳисобга олган ҳолда ҳал қилиш соҳасида кенг ҳуқуқлар берилган. Шу сабабли меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ ва район Советларининг, шунингдек қишлоқ хўжалик ҳамда «Узсельхозтехника» органларининг, колхоз ва совхозлар маъмурий органлар раҳбарларининг вазифаси — техника ремонтини ўз вақтида юқори сифатли қилиб тугаллашни таъминлашдан, ундан колхоз ва совхозларнинг далаларида рационал фойдаланишга эришишдан, техникани сақлаш ва ундан фойдаланишга нотўғри муносабатда бўлганлик учун жавобгарлик ҳақидаги қонун талабларини кенг тушунтиришдан иборатдир.

К. РУЗМЕТОВ,
Ўзбекистон ССР прокурори.

Назм дафтаридан

КЎЗОЙНАК

Онам боқар кўзойнак тақиб,
Кўзойнаги —
кўш офтоб мисол.
Дил-дилимни ўртаб
ва ёқиб,
Хаёлимга қўшади хаёл:

Ойнак билан онамнинг гўё
Кўзларини тузатиб бердим.
Ундай эмас,
Йўқ,
Йўқ,
Мутлақо!
Кўз ёшларин музлатиб бердим.

Қўш фарзандин доғида тўккан
Кўз ёшлари ушбу кўзойнак.
(Она деган буюк зот экан,
Бундай гапга ишонмоқ керак).

Қани энди, шаҳид қўш фарзанд
Шаҳидлиги чиқса ёлғонга.
Онам ортиқ бўлмасди дардманд,
Етар эди боши осмонга.

Қўш фарзанди келтирган қўш
ғам —
Кўзойнаги бўларди сабил.
Кўзларидан тушиб ўша дам,
Синар эди,
Бўларди чил-чил.

Икки фарзанд икки кўзига
Нур берар эди.
Уша нурдан икки юзига
Бир қизиллик югурар эди.
Уйларига нур кирар эди,
Умри яна гуркирар эди.

Она деган буюк зот экан,
Бу гапларга ишонмоқ керак.

ҚИЛИЧ

Дўстлар, мен музейда кўрдим
бир қилич,
Баайни қуёшдан атай бир
тилиш —
Ажратиб олинган совуқ,
Муз чақмоқ.
— Бу нима? —
Сўради қизим ҳайратда.
— Буми? Бу... — Қилич...
— Қилич нима, дада?
— Қилич катта пичоқ,
— Илгари одамлар катта
бўлганми?
Уларнинг нони ҳам катта
бўлганми?
Кесиб ейишганми шу қилич
билан?

— Йўқ, қизим,
Одамлар ўртача бўлган,
Худди бизчалик,
Нони ҳам бизларнинг
нонимизчалик.
Фақат пичоқ катта бўлган у
пайтда.
Бунда нон кесишган эмас
албатта.
Сен кўрган шу қилич —
Каттакон пичоқ
Одамлар қўлида бўлган ўйинчоқ.
Бу ҳеч вақт ясалган эмас нон
учун,
Бошларда ўйнаган фақат нон
учун.

САРАТОН

Шаббода бир нафас бўларкан
меҳмон,
Иссиқ ёддан чиқар мисоли рўё.
Димиққан танларга югурар
дармон,
Бир шоир шеър ўқиб бергандай
гўё.

Азиз АБДУРАЗЗОҚ.

ХАТЛАРИНГИЗГА ЖАВОБ БЕРАМИЗ

ҒАМХЎР БЎЛАЙЛИК

Ўқитувчилик — шарафли касб. У келажак эгаларини тарбиялаб камолотга етказади. Ўқитувчи ўқувчилар ҳақида доим ғамхўрлик қилади. Аммо ўқитувчилар ҳақида дахлдор ташкилотларнинг ғамхўрлик қилмаслиги кишини ажаблантиради. Масалан, биз хизмат қилаётган жойда ўқитувчилар шинам уй-жойлар билан таъминланмаган, ҳатто ўтин-кўмир вақтида келтириб берилмайди.

Чироқчи районидаги Охунбобоев номли совхоз посёлкасидаги мактаб ўқитувчиларидан олинган хатда шундай дейилган эди. Редакция хатни Чироқчи район ижроия комитетига текширишга юборди. Ижроия комитет раиси Ш. Далиев имзоси билан олинган жавобда қуйидагилар баён этилган:

Текширишда муаллимларнинг хатида келтирилган фактлар тўла тасдиқланди. Посёлкада 20 хўжаликка мўлжалланган янги уйлар қуриляпти. Улар битказилиши билан бир қисми ўқитувчиларга берилади. Ундан ташқари ўқитувчилар истиқомат қилаётган уйларни ремонт қилиш чоралари кўрилаётир. Типовой формада янги уй-жой бинолари қуриш ишлари ҳам бошлаб юборилди.

ИНТИЛИШ

(ТАРБИЯ МАВЗУИДА)

У менинг кирганимни сезмади. Ўзича, қандайдир жумлаларни такрорларди. Қулоқ солдим. Ҳа, «Вафодор»даги Рустамнинг сўзлари эди бу:

«Кўзим олдида балқиб турган ёруғ жаҳон қани? Қани мен учун бошланаётган ширин ҳаёт, ўқиш, меҳнат қилиш? Ҳаммаси қоронғилик дарёсида ғарқ бўлдими? Энди мен шу ҳасратда яшашим керакми? Кенг ва ёруғ жаҳон игна тешигидан ҳам тор бўлиб қолса-ю, мен худди шу тешикда чўзилиб ётаверишим керакми? Ҳа, тўғри, у фойдали ип, тикиш-қавишга ёрдами тегади. Менчи? Мен ҳаётда кишиларга тамомила керaксиз бўлиб қолган ипман. Кишиларга ҳамма вақт халақит бериб, уларнинг насибаларига шерик бўлиб яшагунча йўқ бўлиб қуя қолиш афзалроқдир. Шундан бошқа илож йўқ...»

Ҳаёт лаҳадар гўзал, серқирра ва баъзан машаққатли. У инсон қалбини яшаш завқи, меҳнат ва бахтиёрлик туйғуси билан тўлдиради. Баъзан у киши бошига кутилмаган мусибат ҳам солиб қўйиши сир эмас. Аммо, ҳар гал яшаш, ҳаёт учун курашганларгина ғалаба қилаверади.

Бу доно фикрларни эсларканман, ҳар гал шу йигит эсимга тушади...

Челак қишлоғининг Самарқанд кўчасида Абулқосимовлар оиласи истиқомат қилади. Оила бошлиғи Абулқосим ака Улуғ Ватан урушига кетди-ю, қайтиб келмади. Оилани тебратиш тўнғич ўғил Ғанижон акага қолди. У онаси Ҳайитгул хола билан тинимсиз меҳнат қилишиб, оилани бировга зор қилишмади. Оғир йиллар ортда қолиб, ажойиб кунлар ҳам етиб келди. Ҳайитгул хола шод-хуррам. Ўғил, қизлари ажойиб кишилар бўлиб ўсишди. Аммо, шу ажойиб кунларда оила бошига кулфат тушди.

1956 йилда 7-синфда ўқиётган Абдусамаднинг иккала оёғи қуйиқисдан шол бўлиб қолди. Ҳайитгул холанинг қайғуси янгиланди.

Абдусамаднинг соғлигини қайтариш учун врачлар тинимсиз курашди.

Аммо касаллик чекинмади. Уни Тошкентдаги ортопедия — травматология касалхонасига кўчиришди. Профессорлар, врачлар, Абдусамаднинг соғлиғини тиклаш учун қўлларидан келганини аямадилар. Аммо, фойда бермади. Баъзилар дастлаб нотўғри диагноз билан даволанган дейишса, бошқа бировлар индамасдан елка қисиб қўярди. Ахир натижа бермагач, уни уйга олиб келишди. Мана у ўн уч йилдан буён тўшакда. Не-не умидсизликларга, не-не ўйларга етакламади бу ногиронлиги. Аммо, яшашга муҳаббат, кишиларга, жамиятга заррача бўлса-да фойда келтириш туйғуси ғалаба қилаверди. Улуғ ёзувчиларнинг қаҳрамонлари ёрдамга келишди. Рустам умидсизланмасликка чақирса, Павел Корчагин жасоратга ундайди. Йўлчи ҳаётни севишга чақирди. Абдусамад умидсизланмади. Ўқишга, ҳунар ўрганишга тутинди.

Ўтган йили ўқитувчилар хонасига бир бола кириб, мени биров чақираётганини айтди. Эшикка отилдим. Қаршимда, қоп-қора кўзларида табассум ўйнаб турган Абдусамад ўтирарди.

— Кечки ёшлар мактаби очилибди деб эшитдим, — деди одоб билан саломлашгач, — шунга ҳужжатларимни топширгани келган эдим. Ўқисам!

Алланечук бўлиб кетдим. Ўн уч йил тўшакда ётган йигитнинг келажакка интилишидан тўлқинландим. Ўн уч йил ўн уч соатми, ахир! Ўзимни тутиб олиб жавоб бердим:

— Албатта, албатта ўқишинг керак! Ҳужжатларингни менга қолдириб кетавергин. Эртага ўқиш. Ками-кўсти бўлса ўзим тўлдираман...

Хашакдан арқон тўқиб, филларни боғлаб қўйиш мумкин. Бирлашиб курашсалар ожизлар ҳам ғалаба қилади, дейилади ҳинд мақолида. Яхши инсонлар орасида ҳеч ким хўрланмайди. Абдусамаднинг энг яқин дўсти Илёс Ботиров у билан доим бирга. Абдусамадни ўқишга олиб келади, томошаларга олиб боради. Бир қадам ҳам нари кетмайди. Абдусамад кечки мактабда ўқиш билан биргаликда комбинатда телевизор мастерига шогирдлик ҳам қилди.

У 11-синфни аъло баҳолар билан тугатди. Бир йўла телевизор устаси ҳам бўлиб олди. У жамоат ишларига актив кўмакдош. Уни гоҳ кутубхоналарда ходимларга ёрдам бераётганида кўрасиз. Рубоб торларининг нафис оҳангига овозини пайванд этиб, кишиларнинг тўйларини гуллатаётганини, маданият уйидаги концертларда олқишларга сазовор хонишларини эшитиб ҳавас қиласиз. Аравачасида кишиларнинг уйларига бориб, радио-телевизор, соатларини ремонт қилиб, уларнинг ҳожатини чиқариб ҳурмат топмоқда. Уйда эса яна тўшак...

Ҳозирги кунларда у дардини деярли унутган. Ёмон ўйларга вақти йўқ. У институтга сиртдан киришга пухта тайёргарлик кўряпти. Ўғилнинг вақти чоғлигини кўрган Ҳайитгул холанинг қувончи чексиз.

Кишилар яхшиларни ҳеч қачон унутишмайди. Абдусамаднинг синфдошлари, дўстлари, ўқитувчилари тез-тез келиб гурунглашиб турадилар. Дўст қадрини билишган И. Ботиров, М. Оллаёрова, Н. Мамадалиева, В. Раҳмонов сингари синфдошлари қадамларини канда қилишмайди. Ўқитувчилар А. Маматов, А. Елизарова, Б. Юнусов, А. Мажидов, П. Юрченко, Э. Холмуродовлар ўткир зеҳнли, ақлли ўқувчининг ҳамсуҳбати бўлишади. Бу суҳбатлар қайғуларни қувади.

Мана, чинакам аҳил оила жам. Онанинг чеҳрасидан табассум аримайди. У фарзандларининг чеҳрасига боқиб тўймайди. Улар орасида олимлар, педагоглар, оддий касб эгалари бор. Мана улар: Ғани ака — олий маълумотли, математика муаллими, Алижон ака — география фанлари кандидати, Самарқанд университети ўқитувчиси, Ортиқой, Гулсара, Рашиджон — Самарқанд университетининг талабалари, куёвлар, ўнлаб набиралар... Ҳаммаси Абдусамадга меҳр қўйишган.

Барчасининг келажакдан умидлари катта. Шайх Саъдий айтганидек:

Машаққат чекмаган топмас
хазина,
Тун ортидан кундуз келар
ҳамиша.

Э. МУЗАФФАРОВ,
педагог.
Пайариқ райони.

Тошкент чинни заводи ишчилари доҳиймиз В. И. Ленин туғилган кунга атаб муносиб совға тайёрламоқдалар. Суратда: рассомлардан Р. Расулев ва Ғ. Отамуҳамедовлар Владимир Ильич расми туширилган вазаларни пардозламоқдалар.

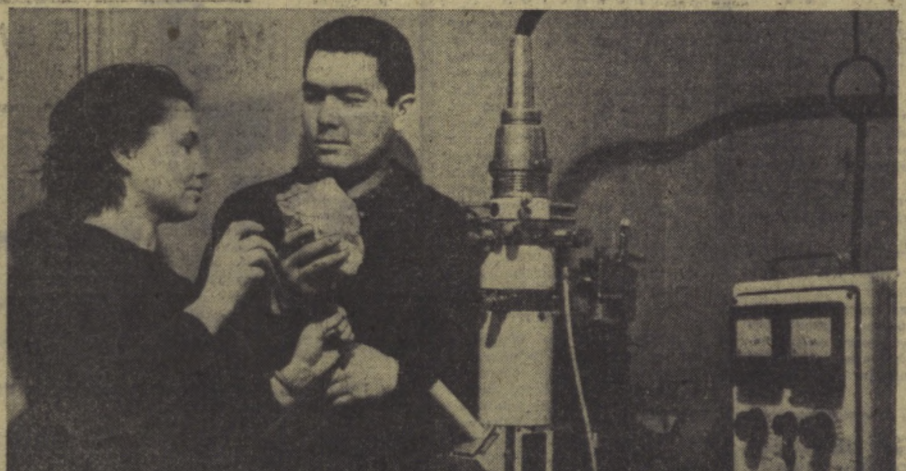

Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Геология ва геофизика институтининг электрон-микроскоп кабинетида ёзда ўтказилган геологик экспедиция материаллари ўрганилмоқда. Суратда: катта инженер Т. И. Ясколко ва катта техник Т. Абдураҳмонов ўртоқлар акс эттирилган. И. Глауберзон фотоси.

Самарқанднинг 2500 йиллиги олдидан

БИБИХОНИМ ОБИДАСИ

✦ ЕМИРИЛИШ ТАРИХИ ТУГАДИ ✦ ТОШГА ПЎЛАТ МАДАДКОР ✦ ЎН МИНГТА ОШИҚ-МАЪШУҚ ✦ ҚАДИМИЙ ОБИДАНИНГ ЯНГИ ҲАЁТИ

Бу бинонинг қисмати чиндан ҳам оғир эди — тарихи ҳозиргача емирилиш тарихидан иборат бўлиб келганди. Самарқандлик ажойиб меъморлар 1404 йилда Бибихоним мачитини бунёд қилган эдилар. Шундан кейин орадан бир неча ўн йил ўтиши биланоқ, солноманинг гувоҳлигига қараганда, ана шу ажойиб иншоотга биринчи шикаст етказилди.

Шундан буён ўтган вақт мобайнида зилзилалар оқибатида иншоотнинг тошлари кўчиб сирлари ўчиб, деворларига солинган ажойиб гуллар хиралашиб қолган.. Шундай бўлса ҳам омон қолган бинога қараб қадимий Самарқандни кўз олдингга келтира оласан. «Агар осмон бўлмаганида Бибихоним гумбази жаҳонда ягона осмон бўлур эди», деб бир маҳаллар бекорга айтишмаганини тушунесан.

Бибихонимнинг янги тарихи мўъжизакор равоқлар, гумбазлардан бошланиб, эндиликда унинг емирилиш тарихига чек қўйилади.

Қадимий бинога янги пўлат ҳавозалар мададкор бўлади. Бу пўлат ҳавозаларни юксак биноларни барпо этувчи москвалик олимлар билан инженерлар таклиф қилишди.

Омон қолган иморатларнинг жуда оғир юкини кўтара оладиган бинонинг тузилиши қандай бўлиши керак? Бунинг учун, даставвал, ана шу омон қолган бинонинг оғирлигини ўлчаб кўриш, найзасимон қуббалар қанчалик қийшайиб кетганлигини аниқлаб чиқиш, босим кучини ҳисоблаш даркор эди. Лойиҳа муаллифи инженер Э. М. Гендель ишни худди шундан бошлади. Бу номни эҳтимол илгари эшитгандирсиз. Гендель бундан ўттиз йилча муқаддам Москва кўчаларида жуда катта уйларнинг пойтахтни қайта қуриш бош режасига мувофиқ, янги жойларга кўчишига ёрдам берган эди. Ана шу дастлабки уйлар инженер Гендель лойиҳасига мувофиқ бир жойдан иккинчи жойга кўчирилган эди. Инженер Гендель Москвада бир жойдан иккинчи жойга қадам қўйган жами 27 та уйнинг 26 тасини кўчирган.

Биз москвалик инженер билан Самарқандда бу гал биринчи марта учрашаётганимиз йўқ. Яқинда у Регистонда «Қулаб кетаётган минора»ни тўғрилаб қўйиш лойиҳасини амалга оширди. Энди Бибихонимга навбат келди.

Ҳисоб-китоб жуда катта рақамни кўрсатди — қуббалар, равоқлар гумбазларнинг вазни 757 тонна экан. Лекин гап фақат оғирликдагина эмас, уларнинг мураккаб шаклини, устунлар билан устунлар оралиғи қарийб йигирма метр эканлигини, қуббаларнинг ерга тушадиган оғирлиги бир текис тақсимланмаганлигини ҳам ҳисобга олиш керак эди.

Менга обидаларни муҳофаза қилиш ва тасвирий санъат бош бошқармасида лойиҳа саҳифаларини, мураккаб формулалар, схемалар билан тўлдирилган саҳифаларни кўрсатишди. Ана шу лойиҳа автори менга рақамлар тилини сўз билан ифода қилишга кўмаклашди.

...Тош равоқлар ҳозир қандоқ турган бўлса, олтмишта домкратнинг кўмагида шундай ҳолида қолдирилади. Бу домкратлар пўлат трубалар-қозиқлар ёрдамида 30 метрга кўтарилган бўлади. Ана шу бутун система мустаҳкам ўрнашиб туриши учун трубалар горизонтал ҳолатдаги пўлат тасма билан боғланади. Иншоотнинг бутун конструкциясини 10 мингта металл ошиқ-маъшуқ маҳкамлаб туради. Мен ана шу ошиқ-маъшуқларни, металлар уюмини кўздан кечирдим. Буларни Регистон яқинидаги бошқа бир бинода москвалик яна бир киши — ҳавозаларни йиғиш устаси механик В. С. Ефремов текшириб ўтирарди. Олтмишта домкратнинг ҳар биттаси учун равоқларда шундай нуқтани топиш керакки, ана шу нуқтада кўтариш қуввати энг кўпроқ фойда берадиган бўлсин. Шунинг учун ҳам қозиқларнинг ўртасидаги масофа турлича —1,25 метрдан 2,5 метргачадир. Лекин гап фақат нуқтани танлаб олишдагина эмас, ҳамма гап равоқларнинг бутун майдонини пухта қилиб маҳкамлаб қўйишдадир. Шунинг учун ҳам ана шу танланган нуқталар бўйлаб, пўлат швеллерлар ўтказиладики, домкратларнинг кучи ана шу пўлат тасмалар орқали ўтказиб турилади. Лекин бу ишнинг ҳаммаси эмас. Металл билан тош ўртасига ёғоч тўсинлар ҳам қўйиладики, бу бутун қадимий иншоотнинг конструкциясини ушлаб туради, бунда пишиқлик билан пухталик қўшилиб кетади.

Ҳавозалар узоқ вақт турадими? Ҳавозалар архитекторлар ва қурувчилар равоқларни мустаҳкамламагунча тураверади. Бу ерда ҳам масалани ҳал қилишда ҳозирги замон билими қўл келади: кўҳна материаллар билан биргаликда пўлат арматурадан фойдаланилади. Бу арматура цемент босими орқали юборилади.

Хўш шундай воситалар билан бинонинг илгариги жамолини очиб бўладими? Афтидан очиб бўладиганга ўхшайди Лекин ким бу бинонинг жамоли қандай бўлганлигини аниқ тасаввур қила олади? Аммо йигирманчи асрда яшаётган кишиларнинг тахминлари ва хаёллари билан қадимий меъморлар, наққошлар, усталар, сураткашларнинг ижоди мос тушишига ким кафил бўла олади? Қурувчиларнинг ҳозирги мақсади омон қолган иншоотни сақлашдан, емирилишни тўхтатишдан иборатдир. Мутахассисларнинг тили билан айтганда буни консервация дейилади.

Лекин иншоотнинг емирилиб кетган у ёки бу жойи аниқ маълум бўлса-чи?

— Ундай бўлса биз равоқларни жон деб реставрация қиламиз, — дейди санъатшунослик фанлари кандидати Зоҳид Пўлатов,—Бибихонимнинг янги касб этиб келаётган ҳуснига қараб кўп нарсани тасаввур қилиш, тасвирлаш, тайёрлаш мумкин. Санъатшунослик фанлари кандидати Л. Ю. Маньковская раҳбарлигида тайёрланган лойиҳада буларнинг ҳаммаси ҳисобга олинган. Айни пайтда монументал тасвир мачит деворларидаги лавҳалар тозалаб эркин намоён қилинади.

...Самарқандга келишинг биланоқ, дастлаб Бибихоним мадрасаси кўзга ташланади. Бу қадимий шаҳарда қанчадан-қанча янги бинолар қад кўтармасин, бу иншоотлар Самарқанд бошидан кечирган йигирма беш асрнинг кейинги беш асрига гувоҳ бўлиб келаётган муҳташам бино кўзга ташланадиган уфқни тўсиб қўймай, эҳтиётлик билан сақлаб турибди.

Е. ЕФИМОВ,
ЎзТАГ мухбири.

ДАМАНСКИЙ ОРОЛИНИНГ ҚАҲРАМОНЛАРИ

Даманский оролининг узунлиги бир ярим минг метр, эни беш юз метр келади. Совет диёрининг кичик майдони. Мао тўдасининг антисовет пропагандаси билан гиж-гижлатилган Хитой иғвогарлари 14 ва 15 март кунлари шу қадимий рус ерини яна босиб олишга уриниб кўрдилар. Улар шу манфур машмашанинг илҳомчиси ким бўлганлигини яширмаяптилар. Совет чегарачиларига янги қуролли ҳужум қилиш олдидан Уссури дарёсига махсус машина чиқазилиб, маочилар шу машинага ўрнатилган радиокарнай орқали бир неча соат мобайнида қабиҳ уйдирма гапларни эшиттирдилар, Советларга қарши шиорлар айтиб кичқиришиб дўқ қилишди.

Аммо иғвогарларнинг ўйлагани чиппакка чиқди. Совет чегарачилари уларнинг дўқ-пўписаларидан қўрқмай, қаттиқ турдилар. Улар бу сафар ҳам ўзгаларнинг территориясига тажовуз қилувчиларнинг адабини бериб қўйдилар...

15 март Владивосток вақти билан соат 10 дан 15 минут ўтганда Хитой қароқчилари яна ҳужум бошладилар. Бир группа Совет чегарачилари ҳимоя қилиб турган оролга уч миномёт батареяси, танкка қарши тўплар, гранатамётлардан ўт ёғдирилди, 100 кишилик группадан иборат Хитой солдатлари оролга бир неча марта бостириб кирди, шу оролни қўриқлаётган офицер Евгений Яншин қўмондонлигидаги Совет чегарачиларининг унча катта бўлмаган группаси чақирилмаган меҳмонларни мардонавор кутиб олди. Жанг шиддатли тус олди. Хитойлар узоққа ўт очувчи артиллерияни, йирик калибрли пулемётларни ишга солдилар.

Офицер Яншиннинг ёши ҳали 40 га ҳам етмаган. У Воронеж областидаги Барановка қишлоғида туғилиб ўсган. Унинг ота-оналари ғаллакор бўлиб, ҳозир Закавказьеда яшашмоқда.

Евгений Иванович Яншин тажрибали ва ботир командирдир. У мудофаани моҳирона ташкил қилганлигидан Хитой солдатларининг биринчи ҳужумиёқ пароканда бўлиб кетди. Шундан сўнг хитойларнинг катта группаси чегарачилар группасининг қанотидан кела бошлади. Яншин ўзининг унча кўп бўлмаган кучини тезда қайта группалади ва ҳужум яна даф этилди. Евгений Яншин ўз солдатларини беш марта ҳужумга бошлаб бориб, ҳаддидан ошган иғвогарларни оролдан улоқтириб ташлади...

Тез орада қўшни заставалардаги чегарачилар етиб келишди. ТАСС мухбири жангдан сўнг Евгений Яншин билан учрашди.

— Мен 2 мартдаги жангда ҳалок бўлганларнинг дўстлари бўлмиш йигитлардан иборат бир группа чегарачиларга қўмондонлик қилдим,— деди у.— Уларнинг ҳаммалари маочиларнинг биринчи иғвогарлигидан, уларнинг маккорлигидан қаттиқ дарғазаб бўлганлар. Бу сафар ҳам Хитой солдатлари бизга қарата ўқ уза бошламаганида чегарачиларимизнинг биронтаси ҳам биринчи бўлиб, ўт очмаган бўлар эди. Жанг бошланиб кетганида чегарачиларимиз — ёш йигитлар жасур ва мардонавор курашдилар.

Офицер, коммунист Александр Дмитриевич Константинов оролга бостириб кирган Хитой иғвогарларига қарши совет чегарачиларини ҳужумга бошлаб борди. Унинг жанговар таржимаи ҳоли бошланганига анча бўлган. Улуғ Ватан уруши йилларида 17 яшар Александр Константинов разведкачилар бўлинмасига қўмондонлик қилади. Шундан сўнг Хитойни озод этиш учун олиб борилган жангларда қатнашади. Офицер мундирчни 13 жанговар мукофот безаб турибди. У Янцзини озод қилган, мустаҳкамланган Дунин районига ҳужум қилган.

— Комиссаримиз Степан Пантелеевич Резник пулемётлар қаторлаштириб ташланган Дунин истеҳкомларига ҳужумга бизни қандай бошлаб борганлиги ёдимда абадий сақланиб қолган,— деб ҳикоя қилади Александр Дмитриевич.— комиссаримиз Хитойни озод этиш учун жонини қурбон қилди...

Энди бўлса, ўша шонли командирларнинг ўрнига муносиб коммунист Константинов ўз жангчиларини Совет Ватанининг муқаддас чегараларини бузган, ҳаддидан ошган Хитой иғвогарларига қарши иккинчи бор ҳужумга бошлаб бормоқда. 2 март куни ярадор бўлган застава командири В. Бубенин ўрнига қўмондонликни қабул қилган ва 15 март эрталаб чегарачиларнинг қарши ҳужумига яна бошчилик қилган киши шу Константиновдир. Офицер комиссарнинг коммунистнинг ўрни олдинда, деган сўзларига ҳамиша содиқ.

Совет чегарачилари бу жангда мардлик ва қаҳрамонлик кўрсатдилар. Старший лейтенант Лев Маньковский орол учун олиб борилган жангларда қаҳрамонларча ҳалок бўлди. Оддий аскар Виктор Плотников, майор Иван Косинов, старший лейтенант Виктор Соловьев, оддий аскар Валерий Гайлевич, Илья Кобец ва бошқа кўп кишилар моҳир жангчи эканликларини кўрсатдилар...

Сибирлик барваста сержант, комсомол аъзоси Илья Кобец олдимизда турибди. У бундан бир неча соат аввал жанг қилган. Отряддагилар уни фаросатли солдат дейишади. У ўтган йили хитойларнинг навбатдаги иғвогарлиги чоғида ўз командирининг ҳаётини қутқариб қолган. Унинг кўкрагидаги «СССР давлат чегарасини қўриқлашдаги аъло хизматлари учун» медали ана шу жасоратдан эсдаликдир. Медалининг ёнига «Аълочи чегарачи», «Совет Армиясининг аълочиси», «Аълочи спортчи жангчи» нишонлари тақиб қўйилган. У 15 март куни Даманский оролида гранатаметчи ва пулемётчиларга бошчилик қилди. Унинг ўти ҳимоясида чегарачиларимиз 3 марта жангга кириб, оролдан Хитой қароқчиларини улоқтириб ташладилар.

...Старший лейтенант Лев Маньковский чегарачиларнинг унча катта бўлмаган группасининг бошида бўлиб, ороллаги жангда шу группага раҳбарлик қилди. У қанотда пистирмада турган Хитой солдатларига қарши бориб, уларни қочишга мажбур қилди. Лекин Маньковскийга ҳам маочилар катта отряди ҳужум қилди. Жароҳатланганлар пайдо бўлди. Шунда офицер ярадорларни хавфли жойдан чиқариб олиб кетишга буйруқ бериб, душман ўқидан то йиқилмагунча автоматдан ўт очиб ўз йигитларини ҳимоя қилиб турди. Даманский оролида Владимир Бильдушкинов ҳам қаҳрамонларча ҳалок бўлди.

Шу жангда санитария хизмати ходимлари ҳам алоҳида ибрат кўрсатишди Сержант Анатолий Козин билан оддий аскар Валерий Гайлевич ҳамиша олдинги маррада бўлишди. Улар Хитой соҳилидан ёғдирилаётган қалин ўт остида ярадор қаҳрамонларга зарур ёрдам кўрсатиб туришди.

...Иғвогарлар Совет диёридан улоқтириб ташландилар. Совет чегарачилари 2 мартда бўлгани сингари ўз ҳарбий бурчларини яна шараф билан адо этдилар. Улар бундан буён ҳам Даманский оролини қатъий ҳимоя қилиб, ватанимизнинг муқаддас чегараларини бузмоқчи бўлганларга қақшатқич зарба бераверадилар.

П. БАРАНОВ, И. МУРАВИН, Н. НАЗАРОВ,
ТАСС махсус мухбирлари.
Нижне-Михайловка.
17 март.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Ўзбек кинофильмларидан куйлар, 9.30 — Қўшиқлар, 10.10 — Д. Кобалевский асарларидан концерт, 10.30 — Концерт, 11.30 — Халқ куйлари, 12.45 — «Олатов бағрида» (русча), 13.30 — Эстрада усталарининг концерти, 15.15 — «Маданият университети» радиожурнали 16.10 — Г. Гаспарян куйлайди, 16.50 — «Правда» газетасининг обзори, 17.00 — Концерт, 18.00 — «Машинасозлар — қишлоққа нималар беришади», 18.10 — Ленин ҳақида қўшиқлар, 19.20 — Татар куйларидан концерт, 20.00 — «Ёшлик» программаси, 20.30 — Ўзбекистон ССР халқ артисти К. Бурнашева куйлайди, 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат, 21.10 — Концерт, (қишлоқ меҳнаткашлари учун), 21.55 — «Саломатлик — туман бойлик», 22.20 — Лирик куйлар, 22.40 — Ленин ҳақида ҳикоялар, 23.15 — Ҳ. Ҳ. Ниёзий лирикаси.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

17.55 — Кўрсатишлар программаси.

Рус тилида: 18.00 — «Қувноқ дельфин» (кинофильм), 18.10 — Телеянгиликлар, 18.25 — Ўзбекистон шифохоналари.

Ўзбек тилида: 18.55 — Ўн минут музика, 19.05 — Ўзбекистон оғир индустрияси ва машинасозларининг истиқболлари, 19.25 — Кинолениннома «Узоқ йиллар оша», 20.00 — «Улуғбек юлдузи» (бадиий фильм рус тилида), 21.50 — Актер Турғун Азизовнинг ижодий портрети, 23.30 дан — Москва кўрсатади.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
Душанба кўрсатади
УЧИНЧИ ПРОГРАММА
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 20.00 — «Гулсара» операси (А. Навоий номидаги опера ва балет Академик Катта театридан олиб кўрсатилади).

КИНО

Революция чавандозлари — САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА», «ДРУЖБА», НАВОИЙ номли (ўзбек тилида), «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Кашмирдаги севги (1-2 серия-лар) — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» «ВОСТОК», «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР, ЯНГИЛИКЛАР
ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

ТИНЧЛИККА ВА ХАЛҚЛАР ХАВФСИЗЛИГИГА ҚАРШИ ХАТАРЛИ ИҒВОГАРЛИК

ТИНЧЛИКНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ СОВЕТ КОМИТЕТИНИНГ БАЁНОТИ

Совет Иттифоқининг Узоқ Шарқдаги муқаддас чегараларига иғвогарлик мақсадида яна ҳужум қилинди. Хитой маъмурларининг мамлакатимизга қарши ана шу ҳаракатлари муносабати билан барча Совет кишиларининг қалби қаҳр-ғазабга тўлиб тошди. Маочилар бутун дунё олдида Хитой ва Совет халқлари ўртасидаги тинчликни бузишга интилаётган куч сифатида намоён бўлдилар.

Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитети Мао Цзэ-дун тўдасининг тинчлик ишига жиддий хавф туғдираётган қабиҳ иғволарини Совет Иттифоқидаги барча тинчлик тарафдорлари номидан қатъий қоралайди.

Мао Цзэ-дун ва унинг қўл остидаги тўда қилаётган иғвогарлик ҳаракатларининг моҳияти ҳозир бутун жаҳон жамоатчилигига аён бўлиб қолмоқда. Уларнинг мақсади—жаҳонда кескинликни вужудга келтиришдан, янги ҳарбий можароларни бошлаб юборишдан, Совет Иттифоқига ва социалистик ҳамдўстлик мамлакатларига нисбатан душманликни авж олдиришдан иборат. Улар бу билан империализмнинг энг агрессив кучларига катта ёрдам бермоқдалар, бу кучлар билан тил бириктириш йўлларини қидирмоқдалар, социалистик ҳамдўстлик бирлигига ва тинчликни ҳимоя қилиш ҳаракатига путур етказишга уринмоқдалар.

Тинчлик тарафдорларига шу нарса яхши маълумки, Пекин иғвогарлари ядро қуроли билан қуролланиш пойгаси тарафдори бўлиб, ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги шартномага қарши чиқмоқдалар, қуролсизланиш проблемасини ҳал этиш йўлидаги ҳаракатларга, халқаро кескинликни юмшатиш, давлатлар ўртасидаги низоли масалаларнинг тинч ҳал этилишига тўсқинлик қилмоқдалар. Қаҳрамон Вьетнам халқи Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар ёрдами билан ўз озодлиги ва мустақиллиги учун фидокорона кураш олиб бораётган бир пайтда, Мао Цзэ-дун тўдаси СССРга қарши иғвогарлик уюштирмоқда, бу билан Вьетнам халқини қўллаб-қувватлаш ишига зарар етказмоқда.

Совет тинчлик тарафдорлари Мао Цзэ-дун тўдасига ва унинг жиноий иғволарига лаънат ўқиш билан бирга, КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг СССР давлат чегараларини мудофаа қилиш ва бутун дунёда тинчликни ҳимоя қилиш учун кўраётган тадбирларини тўла равишда ва бутунича маъқуллайдилар. Биз ўз Ватанимизнинг чегараларини қаттиқ туриб ва қатъият билан ҳимоя қилаётган совет чегарачиларининг мардлиги ва жасоратига астойдил қойил қолганлигимизни билдирамиз, Совет халқи олдидаги, муқаддас тинчлик ишини қадрлаётган барча кишилар олдидаги ўз бурчини бажариш вақтида ҳалок бўлган совет жангчиларининг порлоқ хотираси олдида бошимизни қуйи соламиз.

Совет тинчлик тарафдорлари Мао Цзэ-дун тўдаси билан Хитой халқи ўртасига тенглик аломати қўймайди. Совет халқи, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси улуғ Хитой халқи билан тинчлик ва дўстликни мустаҳкамлаш учун изчиллик ва қатъият билан курашдилар ва курашмоқдалар. Хитойдаги барча соғлом кучлар Мао Цзэ-дун тўдаси бошлаб берган хатарли ҳарбий авантюралар йўлига тушмайдилар, халқлар ўртасида тинчликни бузишга интилаётган маочиларнинг жиноий ниятларини барбод этадилар, деб ишонамиз.

АЖОЙИБОТЛАР, ҲАНГОМАЛАР

СОЧЛАРНИ КЕСТИРИНГ!

ТУРКИЯ ички ишлар министри Фарух Суқон радио орқали, Туркия чегараларидан узун сочли кишилар мамлакат ичкарисига киритилмаслиги тўғрисида қарор чиқарилганлигини билдирди. Стамбулдаги узун сочли кишилар эса ё сочларини олдиришади, ё мамлакатдан чиқариб юборилади. Министрнинг айтишича, «келаётган узун сочли кишилар санитария жиҳатдан хавфли» ва одатга зиддир.

УЗУН ИСМ

ГОНОЛУЛУ мэри лавозимини эгаллашга номзоди кўрсатилганлардан бировининг номи қуйидагичадир — КЕКОАЛАУЛИИОНАРАЛИХАУЛИУЛИОКЕКООЛАУ ДАВИД КААРУАВАОКАМЕХАМЕХА. Бу исм «Коолау ерларидаги яшил тепаликларда ўсадиган чиройли япроқли дарахт, Давид» деган маънони билдиради. Давид улуғ шаҳаншоҳлар Камехамета авлод-аждодларидандир.

Шу исмнинг ўзиёқ Гонолулу мэрлигига унча-мунча одам номзод қилиб кўрсатилмаслигини, унга авлод-аждодлари улуғ бўлган, номи ҳам ўзига яраша дабдабали кишилар кўрсатилишини билдириб турибди.

БЕШ «ҚАВАТ»ЛИ КУЛ

КИЛЬДИНЕ оролида Могильное номли кўл бор. Бу кўл бир квадрат километр жойни эгаллаган. Чуқурлиги 17 метр. Кўл кичкина бўлишига қарамай унда беш «қават» сув жойлашган. Бу сув бир-бирига аралашиб кетмайди. Кўлнинг остидаги «қават»да сероводородли сув жойлашган. Унинг устидаги «қават»да қизғиш рангдаги бактериялар яшайди. Шу сабабли бу «қатлам» қизғиш. Унинг устида эса денгиз суви жойлашган. Бу ерда денгиз балиқлари ва юлдузлари учрайди. Унинг устида эса оз шўрланган сув бор. Бу қаватда раксимон жониворлар, медузалар яшайди. Энг юқоридаги чучук сувли қатламда эса оддий балиқлар учрайди.

Дўстлик вазиятида

ВАРШАВА, 18 март. (ТАСС). Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар сиёсий маслаҳат комитетининг Будапештда бўлиб ўтган кенгаши натижалари Польшада чиқадиган бугунги газеталарнинг диққат марказида турибди.

Газеталар Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг Европадаги ҳамма мамлакатларга мурожаатномасини ва кенгашнинг ахборотини босиб чиқарди. Кенгаш ахборотида мудофаа мақсадларини кўзловчи Варшава Шартномаси ташкилотининг структурасини ва унинг идора органларини янада такомиллаштиришга қаратилган қарорлар қабул қилинганлиги хабар берилади.

«Трибуна люду» газетаси, Будапештдаги кенгашда дўстлик ва ҳамкорлик муҳити ҳукм сурди, деб таъкидлайди.

БЕРЛИН, 18 март. (ТАСС). Европада тинчлик ва хавфсизликни таъминлаш учун изчиллик билан курашаётган давлат—Германия Демократик Республикаси жамоатчилиги Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар сиёсий маслаҳат комитети кенгашининг якунларига катта эътибор бермоқда.

Бу кенгаш ГДР матбуоти, радио ва телевидениесининг диққат марказида турибди.

Кенгашнинг ахборотини ва Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг Европадаги ҳамма мамлакатларга мурожаатномасини «Нойес Дойчланд», «Берлинер цайтунг», «Трибюне» ва «Юнге вельт» газеталари биринчи саҳифаларида катта сарлавҳалар остида тўла равишда эълон қилди.

«Националь цайтунг», «Дер морген», «Бауэрн-эхо», «Нойе цайт» ва бошқа газеталар Будапешт кенгаши тўғрисидаги ҳисоботларни «Қардош мамлакатлар Будапештда кенгашмоқдалар», «Муҳим учрашув» деган сарлавҳалар билан босиб чиқарди.

Газеталар кенгаш ишини ва кенгаш қатнашчилари ҳужжатларни имзолаётган пайтни тасвирловчи фото суратларини ўз саҳифаларида берди.

БУХАРЕСТ, 18 март. (ТАСС). Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар сиёсий маслаҳат комитети кенгашининг ахборотини ва Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатларнинг Европадаги ҳамма давлатларга мурожаатномасини барча газеталар биринчи саҳифаларида катта-катта сарлавҳалар остида эълон қилди.

Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар сиёсий маслаҳат комитети Будапешт кенгашининг ҳужжатларини Бухарест радиоси ҳам эшиттирди.

МЕҲНАТ ВА КАПИТАЛ

ПОКИСТОН

КАРОЧИ. Покистоннинг ҳар иккала вилоятида ишчиларнинг ялпи забастовкаси давом этмоқда. Бу забастовка иш ҳақини ошириш, ишчиларга қарши қабул қилинган ҳамма қонунларни бекор қилиш, меҳнаткашларга социал таъминот ва медицина хизматини яхшилаш тўғрисидаги талабларни қувватлаш юзасидан ўтказилмоқда. Ғарбий ва Шарқий Покистоннинг ҳамма шаҳарларида касаба союзларининг чақириғи билан ишчиларнинг намойишлари ва митингларини ўтказиш мўлжалланмоқда.

АНГЛИЯ

ЛОНДОН. «Форд» компанияси заводларининг 40 минг ишчиси иш ҳақининг оширилишини ва жарималар солиш системаси тугатилишини талаб қилиб, уч ҳафтадан бери ишга чиқмаётир. Инглиз меҳнаткашлари уларни қўллаб-қувватламоқда. Суиндон темир йўлчилари билан машинасозлари иш ташлаганларга мададкор эканликларини изҳор қилдилар.

ЖАНУБИЙ АМЕРИКА

ГАВАНА. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Латин Америкаси мамлакатлари учун иқтисодий комиссиясининг докладида айтилишича, Пренса Латина агентлигининг мухбири қуйидаги хабарни берди: Латин Америкасидаги 25 миллион киши, яъни бутун Жанубий Америкадаги меҳнатга яроқли аҳолининг чорак қисми батамом ёки қисман ишсиздир. Қишлоқ хўжалик ишчилари орасида ишсизлар айниқса кўп. (ТАСС).

ФОТООБЪЕКТИВДА—АФРИКА

ТАНЗАНИЯ. Мамлакатнинг курорт шаҳри Моши Африкадаги энг баланд Килиманжаро тоғининг ёнбағрига жойлашган. С. Кулик фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

ЭФИОПИЯда бунақанги икки ғилдиракли дилижонлар замонавий автомобиллар билан бемалол рақобат қила олади. В. Матвеев фотоси, (ТАСС фотохроникаси).

ИСРОИЛНИНГ ЯНГИ ИҒВОЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК, 18 март. (ТАСС). Иорданиянинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги доимий вакили хавфсизлик кенгаши раисига мактуб юборди. Вакил бу мактубда яраш ва ўт очишни тўхтатиш шартларига қарамай, Исроил самолётлари Иорданиянинг тинч аҳоли яшайдиган пунктларига ҳужум қилаётганлигига доир янги фактларга эътиборни жалб этади.

Мактубда бундай дейилади: 15 мартда Исроилнинг тўртта реактив қирувчи самолёти Шуна, Ваггаз ва Замалах қишлоқларини 15 минут мобайнида бомбардимон қилди ва ракета, пулемётлардан ўққа тутди.

Исроил реактив самолётлари 16 мартда маҳаллий вақт билан соат олтида Иордания территориясининг ичкари томонидаги аҳоли яшайдиган турли пунктларни бомбардимон қилди ва ўққа тутди. Исроил самолётлари Аммондан ғарбий жанубда жойлашган районларни ва унинг атрофидаги Жараш ва Шубек шаҳарларига бир неча соат мобайнида ҳужум қилди. Бу ҳужумлар натижасида гражданлардан уч киши ўлди ва етти киши ярадор бўлди, буларнинг бири оғир жароҳатланди. Беш автомобиль ва бир уй-жой биноси яксон қилинди. Мактубда айтилишича, исроилликлар Иордания фермалари ва қишлоқларига қилган кейинги ҳужумларида яна напалм бомбаларини ишлатганлар.

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА
21 МАРТДА
Улуғ доҳиймиз Ленинни шарафлаймиз!

ШЕЪРИЯТ КЕЧАСИ

Қатнашадилар:
Ўзбекистон ССР халқ шоири Собир АБДУЛЛА
Шоирлар: Асқад МУХТОР, ЧАРХИЙ, Эътибор ОХУНОВА, Эркин ВОҲИДОВ;
Ўзбекистон ССР халқ артистлари: Берта ДАВИДОВА, Қундуз МИРКАРИМОВА;
Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: Таваккал ҚОДИРОВ (Фарғона), Маҳбуба МАНСУРОВА (Қўқон).
Солистлар: Маҳмуджон ИСОМУДДИНОВ (Наманган), Ҳабиба ОХУНОВА (Наманган), Муҳаббат ШАМАЕВА, Дилафруз ЖАББОРОВА, Карима УЗОҚОВА.
ХОРАЗМ АНСАМБЛИ «ЛАЗГИ»
Концерт кеч соат 8 да бошланади.
Билетлар концерт зали кассасида кундуз соат 2 дан, район кассаларида соат 12 дан сотилади.

ТОШКЕНТ «УЗГОСПЧЕЛОМАТКОПИТОМНИГИ»
итальян, украин, ва кавказ наслларидан бўлган унумли она асалариларини
СОТАДИ
Унумли она асалариларининг нархи апрель ойидан 20 майгача 6 сўм 50 тийин, 20 майдан 10 июнгача—5 сўм; ундан сўнг—3 сўм 50 тийин.
Мўмли пакет—22 сўм, мўмсиз тўрт рамкалиси—30 сўм 60 тийин.
Учтадан кам она асалари заказ қилинганда қўшимча 70 тийин ва почта харажатлари қўшиб тўланади.
Тошкент шаҳар Давлат банкининг Калинин район бўлимидаги 38104 номерли счётга пул ўтказилгандан сўнг навбати билан берилади, ёки почта орқали: Тошкент шаҳар, Калинин район, Шумилов станцияси «Узгоспчеломаткапитомник» (77 автобуснинг «РТС» бекати)га юборилади.

Ўзбекистон ССР прокуратураси коллективи Наманган область Чуст райони прокурори
Аҳмаджон НОРМИРЗАЕВнинг
вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдиради ва марҳумнинг оиласига таъзия изҳор қилади.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» кўчаси № 26. Редактор — В36543, Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323, Масъул секретарь — В34455, Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283, Партия турмуши — В33469, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — В31216, Халқаро ҳаёт — В37604, Коммунистик тарбия — В31455, Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34780, Совет қурилиши — В33258, Қишлоқ хўжалиги — В37604, Адабиёт ва санъат — В32036, В37221, Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451, Маҳаллий ахборот ва спорт — В32347, Оммавий ишлар ва хатлар — В38679, В33553, Иллюстрация — В34524, Стенографистка — В37343, Корректура — В37162, Эълонлар — В38142, Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258, ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон — 48—85, Бухоро 31—41, Қарши 22—82, Наманган 21—88, Нукус 42—62, Самарқанд 31—972, Термиз 23—27, Фарғона 41—88, Урганч 34—55.

№ Б. — 67. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 02808.